

1 CORINTIOS

Pablo mexe yojo in wetfel.

¹ Yakha' Pablo, t'eku'myijji' pa' Intata qu' ya'apostoli'ipji' ha' Jesucristo. Yakha' qa na' Sóstenes inejefe'epji' pa' Intata hika'ał ha'ne witfaakanek.*

² Ha'ne witfaakanek hika'ał qu' net'ejuyii hekhewe' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ek ha' witset Corinto, hik hekhewe' yeqe'thenju' pa' Intata qe ta'lets ha' Jesucristo, qa taya'yijji' qu' natsat'etsij, qa hik lunyejei iye week pe' pekhelji'kii witsetits pe' iyiniha ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo in yatsat'etsij iye pekhewe'en qa inekhewel iye yatsat'ets'inij iye.*

³ Pa' Intata Dios qa ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il ewets qa qu' nikesimen iye pe' ataw-jetsi'ł.*

Pablo yitjijetspha'm le'wisij pa' Intata.

⁴ Yakha' hitjijetspha'm le'wisij pa' yeqe Dios qe ta'li'ł ewets, qe lakha' t'iftits'il ewets qe ta'lets ha' Jesucristo.*

---

* **1:1** Hch 13:9; 18:17; Ro 1:1; 2Co 1:1; Ef 1:1; Col 1:1; 2Ti 1:1   * **1:2**
 Hch 9:14; 15:14; 18:1; 19:1; 20:32; 26:18; 2Co 1:1,23; 2Ti 4:20; 1Co
 6:11; He 10:10; Ro 1:6-7; Gn 4:26; Sal 79:6; Jn 10:25; Ap 14:1   * **1:3**
 Ro 1:7; 2Co 1:2; Ga 1:3; Fil 1:2; 2Ts 1:2; Tit 1:4   * **1:4** Ro 1:8; Fil 1:3;
 Col 1:3; 1Ts 1:2; 2Ts 1:3; 2Ti 1:3; Flm 1:4

⁵ Qe lakha' in ta'lets qa pa' Intata qa nelisi'hij in nophoneti'hij week pe' ta'lets, axe'm ke' le'lizei in l'iyetihij qa in lenikfee'li'etsha iye.*

⁶ Qa aka'an qa jutsiqaxij in yijaalija ke' henfeli't e'm t'ejuyets ha' Cristo.*

⁷ Ma' qa hats ham pa'qu' hami'it e'm pe' ta'lets pa' Espiritu Santo in lisu'unilik'ui qa lo'notki'ilik'ui pa' ne'uji' qu' jinte'wentax qu' netpiltaxju' ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.*

⁸ Pa' Intata lakha' qu' nejeli'hij ewets qa' natsathenketjiji't qa' namli'ijii pa' l'axkathe'ej in ju'unipji' ha'ne sehe', hats'inha qa'nte' nenit'ilij ewets hatse' qu' ul'etsi'it pa' leqe ne'u ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.*

⁹ Pa' Intata yijaa'ija pa'qu' hats nit'ij. Lakha' taya'yi'hij ei qa' ewi't ni'ili' ha' la's Jesucristo hikha' Yatsat'ax'inij.*

Hasu'uj enqet'etsi'tju'kii.

¹⁰ Yegefets, k'iyini'hij ewets aka' hiji' ha' jitenek'enheyipji' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' ewi't pa'qu' aqjamtikineyejeyi'ilkii qa hasu'uj qu' enqet'etsi'tju'kii, ewi't yijat'ij pa'qu' aqjamtikineyejeyi'ilkii qa pa'qu' ejunyejeyi'it iye.

¹¹ Hit'ilij ewets aka'an yegefets qe he' uja'x he' legefets ke' Cloé nifel ye'm in letujtse'ekijjukii pa'qu' isu'uni't.*

---

* **1:5** 2Co 8:7,9; 9:11; Ro 15:14; 1Co 12:8; 1Jn 2:20 * **1:6** 2Ti 1:8; 2Ts 1:10; 1Ti 2:6; Ap 1:2 * **1:7** Lc 17:30; Ro 8:19; Fil 3:20; He 9:28; 2P 3:12; 1P 4:13 * **1:8** Fil 1:6; 2:16; 1Ts 3:13; Lc 17:24; 1Co 5:5; 2Co 1:14; Col 1:22 * **1:9** Dt 7:9; Is 49:7; 1Co 10:13; 2Co 1:18; Ro 8:28; Jn 5:19; He 1:2; 1Jn 1:3 * **1:11** Tit 3:9

12 Tsifeli'm in na'l pe' yit'ij letets: –Yakha' heik'enets ha' Pablo.— Qa pekhewep qa yit'ij letetsek in tek'enets ha' Apolos, qa pekhewep qa yit'ij letets iye in tek'enets ha' Cefas (Pedro), qa pekhewep iye qa yit'ij letets in tek'enets ha' Cristo.*

13 ¿Pa'n lunye'j ha' Cristo qu' neqet'etsju'kii qu' pekheli'ikii? Yakha' Pablo, ¿me he'nenji'pha'm pe'qu' cruze' qu' hawa'mi'f efi? ¿Me lempuli'ji'lij ka' yii Pablo?*

14 Le'wisij pa' Intata in ham iye pa'qu' himpuujin ekheweli'f, uja'xle in himpuujin ha' Crispo qa ha' Gayo.*

15 Qa aka'an in lunye'j ma' qa ham pa'qu' nit'ijets qu' nempuli'jij ka' yii.*

16 Ye', qete'e' ha' Estéfanos iye qa ke' lewhe'ye' qa he' lelits qa week he' i'ni' ke' lets'i' in henimpuu-jinju' iye, qa uja'xle qa nite' tsikfe'lik'i pakhape' qu' himpuujin iye.*

17 Qe ha' Cristo nite' ts'ithayinenij qu' nek'inquimpuujinkii, ewi'fle in ts'ithayinenij qu' henfel eke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets pa' witi'f'ax. Nite' hanatkin pe'qu' wi'tlijeye' in lunye'jek na'aj yiya'yij pe'qu' le'lijeye', qe nite' hisu'un qu' ham ne'weju'li'ij in henfel ha' Cristo in we'nenji'pha'm pe' cruz.*

Pa' Cristo hikpa' inq'ethinij pa' let'unha'x qa pa' qi tikfeliya'xkii pa' Intata.

---

* **1:12** Tit 3:13; Jn 1:42; Mt 23:9-10   * **1:13** 1Co 12:5; 2Co 11:4; Ef 4:5   * **1:14** Hch 18:8   * **1:15** Ro 16:23   * **1:16** Ro 16:5; 1Co 16:15,17   * **1:17** Lc 23:26; Fil 3:18

18 Qe pekhewe' teyii pa' qi lawak pa' Intata hik leqjuyejeyij qu' ham ne'weju'li'ij eke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets pa' witiła'x. Qa inekhewelle in jiteyii pa' witiła'x nite' ham qa jinikfe'lets eke' le'sits wi'tlijei in inq'ethinij pa' let'unha'x pa' Intata.*

19 Qe ka' we'nika'ajji' Intata le'lijei yit'ij pa'aj: —*Haqsiiikii hatse' qu' ham ne'weju'ti'ij pa'qu' numtiletax pekhewe' wekwek wenikfelitaxets. Hiwu'mfik'i hatse' pa' tikfeliya'xkii pekhewe' wekwek yiya'yij.*— (Is 29:14)

20 ¿Łekpa' qu' ne'weju'lij pe' wekwek wenikfelitaxets? ¿Łekpa' weju'lij pe' maestrolipji' ke' Moisés le'lijei? ¿Łekpa' weju'lij pe' yiya'yij lewew pa'qu' nit'ij in t'ejuyets ha'ne sehe' ipji'? ¿Me nite' yaqsiiikii pa' Intata qu' ham ne'weju'li'ij pa' witikfeliya'xets pe' wekwek ha'ne sehe' ipji'?*

21 Pa' Intata qi in wekwek nikfe'lets, qa yaqsiiikii in nite' leke' qu' nenikfe'lets pa'qu' jukhewe' pa' Intata, qe ta'lijupi' in wekwek pe' yumtitax le'lijeite ene' jukhew. Pa' Intata qa yisu'un qu' niñin pe' tek'enetsha ke' le'lijei. Hik ekewe' pekhewe' nite' tek'enik'i yumtitax qu' ham ne'weju'li'ij in henfeli'ł.

22 Qe ne' judío yisu'un pa'qu' pakha' lunye'je' qu' net'ethinheti'yij, qa ne' nite' judío qa wo'oyek qu' nenikfe'lets pe' wekwek.*

23 Qa inekhewelle qa jitefelek ha' Cristo in wa'mjipha'm pe' cruz. Qa aka'an qa hik lunye'j qu' łalanki'yi'ifi ute ne' judío in nite' yisu'un ha' Jesús, qa ne' nite' judío qa yumti ek qu' ham leke'ye'.*

* 1:18 Hch 19:11; Ro 1:16; 2Co 13:4 * 1:20 Lc 16:8 * 1:22 Mt 12:38 * 1:23 Lc 23:26; 1Co 2:2; Ga 3:1; 5:11

24 Qa pekhewe'le hats t'eku'miiji' pa' Intata pe' judiol qa pe' nite' judiol qa nikfe'lets ha' Cristo in hikha pa' let'unha'x pa' Dios qa hikha' iye pa' likfeliya'xkii pa' Dios.*

25 Qa in wenit'ijets in nite' teqeneŋuikii pa'qu' naqsiijkii pa' Dios, la'mek pa' yaqsiijkii qa les in t'anipji' pa' likfeliya'xtaxkii ene' jukhew qa efuts. Qa qu' nenit'ijets qu' nite' net'une', qa leŋe qu' nat'anipji' pa' let'unha'xtax ene' jukhew qa efuts.

Pa' Dios t'eku'mi't eiji'kii iye in nite' e'qitstaxi'tji' ha'ne sehe' epji'.

26 Yejeŋets, Jeŋ qeku'ni'tek in t'eku'mi't eiji'kii pa' Intata, nite' olots ujaax pe'qu' nenikfe'lets wekwek in t'ejuyets ha'ne sehe' ipji', qa nite' olots iye ujaax iye pe'qu' qitse'ji' i'ni'i qu' nata'lets pe'qu' patunitse'.*

27 Qa pakha'le Dios qa t'eku'mi't eiji'kii in nite' wekwek pe'qu' enikfe'li'lets ha'ne sehe' ipji' qe qa' iwepinheti't wetju't pe' wekwek nikfe'ltaxets. Pa' Dios t'eku'mi't eiji'kii iye in ham pe'qu' et'unhaxits'i'ŋ qe nite' e'qitsi'tji' ha'ne sehe' ipji' qe qa' iwepinheti't wetju't pe' na'ltaxi'm pe' let'unhaxits.*

28 Pa' Dios t'eku'mi't eiji'kii iye in nite' e'qitstaxi'tji' ha'ne sehe' epji' qa qi iye in linapjaxi't qa in ham iye pa'qu' e'weju'hi'ilij, qe qa niwu'm pe' yumti qu' qitse'ji'.*

29 Aka'an yaqsiijkii pa' Intata qe qa ham pa'qu' leke'ye' qu' neniwqinhettaxets.*

* 1:24 Ro 1:6 * 1:26 Hch 25:5 * 1:27 Mt 24:22; Ef 1:4 * 1:28

Lc 18:9 * 1:29 Hch 7:46

³⁰ Qa inekhewelle qa yaqsi'j ine'mijkiyek in yatsat'ets'inij ha' Jesucristo, hikha' jiyikfelitkii, hikha' iye jiyatsathenket, hikha' iye ta'lets qa jiyeqethenju' pa' Intata qa hikha' iye jiyiwejinik'uifik'i pa' witwu'ax.*

³¹ Qa hik ta'hijupi' ka' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Qu' nana'l pa'qu' neniwqinhet, niwqinhetji' yijat'ij pa' Yatsat'ax'inij.*—
(Jer 9:23-24)*

2

Eke' wi'tlijei t'ejuyets pa' Cristo in we'nenji'pha'm pe' cruz.

¹ Yejefets, yakha' in tsami'hij ei qu' henfeli'l e'm eke' le'lijei pa' Intata t'ejuyets ha' Jesús, qa nite' hik yijunye'j na'aj jutsitax in iyet i'ni'i na'aj nikfe'lets ene' wekwek.*

² In ha'ni'l etjikii nite' hisu'un qu' hijamti'ets pe'ye' eke' wekwek, ewi'He ha' Jesucristo hikha' we'nenji'pha'm pa'aj pe' cruz.*

³ In i'nk'aa tsami'l ei nite' yet'un qe hanqaats'ekii qa ya'tsalalkii iye qe ts'ijiwei.*

⁴ Qa in henfeli'l e'm eke' wi'tlijei, in k'iyet nite' ha'nijji' pe'qu' le'sitsi'ik'i wi'tlijei in lunye'jek na'aj wekwek nikfe'lets, pakha'le let'unha'x pa' Espíritu Santo nethinihij eke' wi'tlijei in yijaalija,*

* **1:30** Mt 6:33; Ro 1:17; 2P 1:1; 1Ts 4:3; Ef 1:7   * **1:31** Mr 1:2

* **2:1** 1Ti 2:2; Col 4:6   * **2:2** 1Co 1:23-24; Ga 6:14   * **2:3** 2Co

11:30; Ap 11:11; Fil 2:12   * **2:4** Mt 12:37; Fil 1:25

⁵ hats'inha qa' nite' nata'le'ets pa' likfeliya'xkii ene' jukhew in nite' leqeku'uf ha' Jesucristo qa' nata'lets yijat'ij pa' let'unha'x pa' Intata.*

Pa' Espíritu Santo jiyikfelitets pa' les jutsitax.

⁶ Ye'ehe, in k'iyetij pe' wekwek jutsitetsik'i qe t'ejuyets pe' hats t'unitsijha, qa nite'le hik lunyejei pe' jutsitetstaxik'i t'ejuyets ha'ne sehe' epji'. Qa nite' iye k'iyetij pe' wekwek ta'lets pe' wit'alheyipji' ha'ne sehe', hik pekhewe' nite' pakhaa'ij qu' nana'l, hamits hatse'.*

⁷ Qa ekewe'le henfeli'l ekewe'en ta'lets pa' qi likfeliya'xkii pa' Intata, qa ham pa'qu' hayiits nenikfe'lets pa'aj, qe mexe yat'inkii. Qe in mente' yaqsiiikii pa'aj ha'ne sehe' qa na' wa's iye, pa' Intata qa hayiits watji'letij pa'aj pa'qu' leqfene'ji'ij qu' jinamitets pa' qi witsa'xi'mkii.*

⁸ Pe' tenek'enhe'yipji' pe' witsetits nite' nikfe'lets aka'an, qe qek nenikfe'lets qekha nite' ne'nene'taxji'pha'm pe' cruz ha' qiji' Yatsat'ax'inij.*

⁹ Qa hatsle we'nika'ajji' pa'aj in yit'ij: — *Ham pe'qu' witto'ye' qu' ni'wen qa ham iye pe'qu' witikfi'ye' qu' nepiye' qa ham iye pa'qu' witaqjamtikineye'je'kii qu' nijamti'ets pekhewe' wekwek hats yajileti'm pa' Intata pekhewe' qu' nisu'un.*— *(Is 64:4)**

¹⁰ Qa pa' Intata qa hatsle jiyikfelitets ekewe'en qe ta'lets pa' Espíritu, qe pa' Espíritu week

* **2:5** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4; 2Ti 1:7; Ap 11:17

* **2:6** Mt 5:48; Lc 12:58; He 2:14 * **2:7** Ef 1:5; Lc 24:26; 1P 5:1,4

* **2:8** Sal 24:7 * **2:9** Is 52:15; Lc 10:27; 1Jn 4:20

yejelijupkiiha, week pekhewe' les jutsitets pa' laqjamtikineye'jkii pa' Intata.*

11 ¿Pa'n hii pa'qu' nenikfe'lets pa'qu' laqjamtikineye'je'kii pakhape' jukhewe'? Pakha'le lita'xle leqe'spiritu pakha' jukhew hikpa' nikfe'lets pa' laqjamtikineye'jkii. Qa hik lunye'j pa' Intata in ham pa'qu' nenikfe'lets pa' laqjamtikineye'jkii, ewi'He pa' lakha'le in Leqe'spiritu in nikfe'lets pa' laqjamtikineye'jkii.*

12 Inekhewel nite' jitesti'yij pa' witaqjamtikineye'jkii ta'lets ha'ne sehe' epji', pa' leqe Espíritu pa' Intata hikpa' jitesti'yij yijat'ij qe qa' jinikfelitets pa' hats jiyelisi'ij pa' Intata ham laja'ye'.

13 Inekhewel hik aka' ji'yetij, qa in ji'yetij qa nite' jitatkiniji' pa' leq'ijatshenkeye'j pe' jukhew wekwek nikfe'lets, qe in ji'yetij qa jitatkiniji' yijat'ij pa' leq'ijatshenkeye'j pa' Espíritu Santo. Ma' qa uja'xle in jitatkin pe' wi'tlizei espiritule in ji'yetij pe' ta'lets pa' Espíritu Santo.*

14 Qa pakha'le nite' nek'enheyu'ets, qa nite' leke' qu' t'eku'miju't pe' ta'lets pa' leqe Espíritu pa' Dios qe pakha'an yumtitax qu' le'lijeye' pa' qu'nte' neteik'uneye'kii, qa nite' leke' qu' nenikfe'lik'i qe hamji' pa' Espíritu Santo.

15 Qa pakha'le na'lji' pa' Espíritu Santo qa nikfe'lets week pakha' weju'lij qa pa' ham weju'li'ij pekhewe' wekwek, qa pekhewep'e qa nite' nikfe'lets pa' lunye'j pakha'an qu' neje'taxkii.

16 Qe ke' we'nika'ajji' yit'ij: —*¿Lekpa' qu' nenikfe'lets pa' laqjamtikineye'jkii pa' Yatsat'ax'inij,*

* 2:10 Sal 17:3; Jn 14:26; Ro 8:39; 11:33; Ef 3:18 * 2:11 Ro 1:9; 1Jn

4:8 * 2:13 Mt 12:37

qa lekpa' iye qu' nijatshenijkii pa'qu' wekweke'?— (Is 40:13) Qa inekhewel qa hats na'l ine'm pa' laqjamtikineye'jkii ha' Cristo.*

3

Yequet'etsijju'kii pe' netk'enets.

¹ Yegefets, in tsami'l ei iye qa hisu'untax qu' k'ojonketilik'i ne' hats t'unitsij in k'iyeti'l ek'ui qa nite'le leke', ma' qa k'ojonketilik'i in k'iyeti'l ek'ui ne' mente' t'unitsij qe hik ejunyejeyi'l qu' mexe omehetsi'ilji' in hijayani'l ha' Cristo.*

² Ke' k'ijatshenilikij nite' jutsitetsik'i, in lunye'jek na'aj omela's in tu'fle qe nite' leke' qu' netuj pa'qu' net'un, qe ekheweli'l mexe nite' lamiti'l qu' etuji'l pa'qu' net'un witaqe' qa hane'ej iye qa menjiit nite' lamiti'l.

³ Qe ekheweli'l mexe hik ejunyejeyi'l ne' nite' yijayan ha' Cristo qe mexe eqemtshenetsitsi'lij wekwek qa lek'eteyi'lju'kii iye. ¿Me nite' hik ejunyejeyi'l ne' nite' tek'enets ha' Cristo in ejunyejeyi'l aka'an?*

⁴ Qe na'l pe' yit'ijets: —Yakha' heik'enets ha' Pablo.— Qa uja'x pe' yit'ijek: —Yakha' heik'enets ha' Apolos.— ¿Me nite' hik ejunyejeyi'l ne' nite' tek'enets ha' Cristo in ejunyejeyi'l aka'an?*

⁵ ¿Pa'n lunye'j ha'ne Apolos? ¿Qa pa'n lunye'j iye ha'ne Pablo? Enewe'en leq'ithayinenheite pa' Intata. Enewe'en hik enewe' ta'lets in na'li'l e'm pa'nte' eqekuyejeyi'lij ha' Cristo. Qa hik ta'hijupi'

* **2:16** Col 2:2 * **3:1** 1Co 14:20; He 5:13; 1P 2:2 * **3:3** Stg 3:14,16;

Tit 3:9 * **3:4** Tit 3:13

week ewilei inekhewel in jitaqsiijkii pa' jiyetisij ha' Yatsat'ax'inij qu' jintaqsiijkii.

⁶ Yakha' henfel ke' wi'tlijei qa henju' pe' loi, qa ha' Apolos qa les naq'aajijupkii in i'nq'ijatshenij ma' qa yatsiyipjikii pe' loi, qa pa' Dios qa yitakit qa ta'.

⁷ Ma' qa hik ta'hijupi' pa' yenju' qa pa' yatsiyipji'kii enewe'en ham weju'hi'ij. Pa' Intata yijat'ij hikpa' weju'ij qe lakha' yitakit qa ta'.

⁸ Pakha' we'nq'en qa pa' yatsiyipjiki, enewe'en week lunyejei, qa pa' Intata qa' nijaninij hatse' in luk'e'ek pa' luk'e' pa' l'ithayjkit.

⁹ Yekheweli't he'yithayi'yi'li'm pa' Intata qa ekheweli't hik ejunyejeyi't qu' l'enek'eju' pa' Intata, hik ejunyejeyi't iye pe'qu' nanaqsiijkii wititsi' yatsat'axij pa' Intata.*

¹⁰ Yakha' hik yijunye'j na'aj na'li'm likfeliya'xets in yojohonjo' pe'qu' letku'ye' pe' wititsi', qe pa' Intata tsehisij qu' hojohonjo' qa pekhewep qa' neni-ihinpha'm. Qa pe'qu' nithayiki qa' nejeetik'uiha in yithayiki.

¹¹ Qa nite' leke' pa'qu' nitujtseikanintaxik'ui pa' hats lunyeje'jju' pe' yojojo' in letuk. Pe' yojojo' in letuk hik hakha' Jesucristo.*

¹² Pekhewe' qu' neniihinpha'm pe' hats yojojo' in letuk pe' wititsi', na'l olots leke' qu' neni' qu' neniihinpha'm. Na'l pe'qu' neni' oroye', na'l pe'qu' neni' plata, na'l pe'qu' neni' utel inyetets, na'l pe'qu' neni' najak, na'l pe'qu' neni' nakawejkii qa na'l pe'qu' neni' pe' letkui pe' we'nisa'xik'i nakawe-

---

* **3:6** Hch 18:4-11; 1Co 4:15; 9:1; 15:1   * **3:9** 1P 2:5   * **3:11** Is 28:16; Ro 15:20; 2Co 10:16; 11:4; Ga 1:6-9

jkii.*

13 Qa enewe'en ene' l'ithayijkititsle wetju'l pekhewe' niihinpha'm pe' wititsi' qa' nenikfe'lets hatse', qe na'l hatse' pa' fe't qa' hikpa' nethinij pa'qu' lunye'je' pe' l'ithayijkitits me yiwul'enhetsju' pa' fe't me i'nli'i qu' nite' niwu'enhetsju'.*

14 Pakha' qu' nite' niwu'enhetsju' hatse' pa' fe't pa' l'ithayijkit ma' qa na'l pa'qu' lenisit'e'.

15 Qa pa'qu' niwu'enhetsju' pa' fe't week pa' l'ithayijkittax, ma' qa' hame' pa'qu' lenisit'e', qa lakha'le qa' le'wise'ju' qa' ila'xe' in lunye'jek na'aj ilatik'ui na'aj fe't.*

16 ¿Me nite' lenikfe'li'lets in ekheweli'l letsi' pa' Intata qa pa' leqe Espíritu pakha'an qa i'ni'etji'kii?*

17 Qa pa'qu' niwu'enhetsju' pe' letsi' pa' Intata, qa pa' Intata qa' niwu'enhetsju' ijju' ek pakha'an qe yiwul'enhetsju' pe' yatsat'axij in letsi' pa' Intata, qa pe' yatsat'axij in letsi' pa' Intata pekhe'en ekheweli'l.*

Pa'qu' numti qu' nenikfe'lets pe' wekwek.

18 Hasu'uj pa'qu' neneqfetsinhetlekii ekheweli'l in lijayani'l pa' Intata. Qu' nana'l pa'qu' numti qu' nenikfe'lets pe' wekwek in t'ejujets ha'ne sehe' epji', naqsiijkii yijat'ij qu' nenit'ijets qu' ham nenikfe'le'lets pe' wekwek, ma' qa' les qiye' yijat'ij qu' wekwek nenikfe'lets.*

19 Qe pa' witikfeliyaxets pe' wekwek in t'ejujets ha'ne sehe' epji' pa' Intata yit'ijets in nite'

---

* **3:12** Stg 5:3; Ap 17:4   * **3:13** 2Ts 1:8; 1P 1:7,17; Pr 24:12; Mt 16:27; 2Co 5:10   * **3:15** Mt 9:22; Hch 16:30; Ef 2:8; Jud 23   * **3:16** Lc 1:21; Lv 26:11; Stg 4:5   * **3:17** He 6:8; Sal 20:6; 1Co 7:14   * **3:18** 2Co 11:3; Lc 16:8; Mt 5:22; Is 5:21; Jer 8:8-9; Ga 6:3

teqenehukii. Qa hik ta'hijupi' ka' we'nika'ajji' Intata le'lijei in yit'ij: —*Pa' Intata yaqsiiikii in nophe'thi'ijju' pa' tikfeliya'xtaxets pe' wekwek pekhewe'en.*— (Job 5:13)*

²⁰ Qa yit'ij iye ke' le'lijei: —*Pa' Yatsat'ax'inij nikfe'lets pe' laqamtikineyejeikii pe' wekwek wenikfe-littaxets in ham weju'ti'ij.*— (Sal 94:11)*

²¹ Qa hik ta'hijupi', hasu'uj pa'qu' neniwqinhetij qu' hik lunye'je' qu' niyinii pa'qu' jukhewe'le qe week hats lantsat'etsi'hij.*

²² Pablo, Apolos, Cefas (Pedro), ha'ne sehe' ipji', pa' witi'la'x, pa' witwamhi', pa' hane'ej qa pa' mexe hamik'ui, enewe'en week lantsat'etsi'hij,*

²³ qa ekheweli'l qa yatsat'etsi'l ejek ha' Cristo, qa ha' Cristo qa yatsat'axijek pa' Intata.*

4

Pa'qu' l'ithayikit'e pe'qu' netnek'enhe'yij pe' hats yijayan pa' Intata.

¹ Ekheweli'l les le'wis yijat'ij qu' umti'it in yekheweli'l leq'ithayinenheife ha' Cristo qa tsejelinenihijipi' in tefelhitii ekewe' pakha' lunyejeji'm ene' sehe' ipji' ta'lets pa' Intata.*

² Qa hik ta'hijupi' pekhewe' yithayiki ekewe'en les le'wis qu' ni'nq'ethinij in yijaa'ija pa'qu' nit'ij qa pa'qu' naqsiiikii iye.*

* **3:19** 1Co 1:18; Hch 15:15; Ga 4:22; Lc 20:23   * **3:20** Mt 15:19;

1Ti 2:8   * **3:21** Ro 8:32   * **3:22** Jn 1:42; 8:51; 1Jn 5:12; Mt 10:21;

Fil 3:10; Ro 8:38   * **3:23** Nm 3:12   * **4:1** Jn 18:36; Lc 16:1; 1Co 2:7

* **4:2** Nm 12:7

3 Yakha' nite' tsitawje'meten inye'jlu' qu' et-sjeftaxi'lij qa pekhewep iye qu' netsjeftaxij pa'qu' yijunye'je'. Qa nite' yakha'le iye qu' nata'l yiwets qu' hi'weju'lenij pa'qu' yijunye'je',*

4 qe qu' hoksi'wen in nite' haqsiijkii pa'qu' ul'axe' qa nite' ikji' qu' hats ye'le'wise'. Ha' Yatsat'ax'inij yijat'ij pa'qu' nit'ij yiwets qa yijaa'ija yijat'ij.*

5 Qa hik ta'hijupi' hasu'uj it'ilijets pe'ye' yatsathen, i'nh'i nite' natsathen. Hasu'uj itaqsuni'hijup hatse'lu' qu' nentenilittaxju' iye ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa' nethinij ene' jukhew qa efuts pe' yat'intaxkii, qa' nikfelitets iye pe' ta'hijupi' pe' yaqsiijkii. Ma' qa pa' Intata qa' nit'ijets week ewilei ene' jukhew qa efuts pa'qu' ne'weju'hij.*

6 Yejefets, in hit'ilij'e' ha' Apolos qa yakha' in k'iyeti'l ek'ui qe qa' nite' hiwakanine'kii pe'ye' hats'inha qa' menijatshenilij qu' nite' ink'aihiti'ilik'ui pa' hats ikji' ke' hats we'nika'ajji', hats'inha qa' hame' pa'qu' numti qu' les le'wise' qa pekhewep qa' nite'ye'.*

7 ¿Inhats'ek? ¿Lekpa' nanhinipji' pekhewep? ¿Lekpa' na'l e'm nite' nelisij pa' Dios? In week nelisij pa' Intata qa ¿inhats'ek in leniwqinhetij qa hik ejunye'j qu' akha'ye'le qu' nata'l ewets in na'l e'm?

8 Hane'ej ekheweli'l hik ejunyejeyi'l qu' hats ham hami'il e'm. Hats week na'li'l e'm pe' hisu'uni'l. Hats hik ejunyejeyi'l qu' hats e'wit'alheyi'ilij qa yekhewelki'il qa mexe. Yakha' hats hisu'untax qu' hats namets pa' lahats'ij qu' e'wit'alheyi'ilij. Ma' qa' yekheweljiilek qu' yewit'alheye'jiilijek iye.

* 4:3 Mt 5:19; 1Co 2:14 * 4:4 Hch 13:39 * 4:5 Lc 6:37; Mr 8:38; 1P 5:6; 2Co 10:18 * 4:6 Hch 9:30; Tit 3:13

9 Qe yakha' humti pa' Intata qu' netswetsheni'fik'i pa' ts'eni'hi' yekheweli't in ya'apostolitsi't, hik yijunyejeyi't ne'ej hats jutsiqets qu' natlanhetiiju', ma' qa' week netsjehi'lju' ene' week jukhew qa efuts qa pe' angelits iye wa's leitets.

10 Yekheweli't in henfeli't ha' Cristo qa hik yijunyejeyi't qu' nite' heiqeneluyi'ikii, qa ekhewelli'it in hijayani't ha' Cristo qa hik ejunyejeyi't qu' les eik'une'yi't wetju't. Yekheweli't hik yijunyejeyi't qu' yawalxalitsi'it qa ekhewelli'it qa hik ejunyejeyi't qu' et'unitsi't. Ekheweli't hik ejunyejeyi't qu' newqinheti't ene' jukhew qa efuts qa yekhewelli'it qa hik yijunyejeyi't qu' nite' netsiwqinheti'it.*

11 Hane'ej yamijii in nite' qi pa'qu' hetuji't qa k'yipkuni'lju', qa nite' qi iye pa'qu' iweli'ye' qu' nek'iya'alji', qa ham iye pe'qu' yeqhinatayi'i't, ene' jukhew qi in tsawitji'i't, qa ham iye pa'qu' yit-seet'i'ilha.

12 Qa in yamets in heyithayi'yi'lij ene' yikoyeyi't ma' qa qi in heyithayi'yi't. Ne'ej ul'etsik'i l'anyejeyi't yiwets, qa haqsiili'mijkii na'aj le'wis, qa in hayawit-jaxtiitaxi't qa he'nt'unheti'itijju't.*

13 Ne'ej wotk'oni'lyijkii yit'ilij yiwets in ul'ax pa' haqsiihjkii, qa yekheweli't qa haqsi'ji'lijetskii qu' ye'le'tsi'it wetju't. Hane'ej yamijii in hik leqjunyejeyi'lyij qu' leq'iliye' ha'ne' sehe' epji', hik yijunyejeyi't ne'ej hats ham leke'le' lewumulkii ene' week.*

14 Nite' hika'at e'm ekewe'en qu' k'ewepinheti't wetju't, hika'at e'm qe hik lunye'j qu' k'eyilitsi'ilha

* 4:10 1P 5:14 * 4:12 2Jn 8; Hch 18:3 * 4:13 Is 64:6; Lm 3:45

in qi in k'esu'uni'l qa' k'efeelili'mha,*

¹⁵ qe qu' olootsetaxija pe'qu' aqa maestrol'i'lipji' ha' Cristo qa nite'le olots pe'qu' atatali'il. Yakha' yel'ewi'He in atata'alyij qe yakha' k'ijatsheni'ij ha' Jesucristo in wa'm infi qa nite' leqeku'utik'i.*

¹⁶ Qa hik ta'hijupi', k'iyini'hij ewets qu' ojonketilik'i aka' yijunye'j.

¹⁷ Hik ta'hijupi' iye in he'nukini'l ei ha' Timoteo, hikha' qi in hisu'un hik lunye'j qu' ya'se', qa qi iye in nite' yeqeku' ha' Yatsat'ax'inij. Ma' qa lakha' qu' nata'lets qu' nite' antapiyi'ilik'i kekhewe' hats k'ijatsheni'ij t'ejuyets ha' Cristo, hik kekhewe' iye hijatsheni'ij he' week witsetiikal he' i'ni' he' yijayaanija iye ha' Cristo.*

¹⁸ Qe na'l ekheweli'l pe' weniwqinhettax qe yumtitax qu' nite' hetpili'il ei iye hatse' qu' natsami'l ei.

¹⁹ Qa qu' lexke'yi'ij ha' Yatsat'ax'inij qa' aje'e'l natsami'l ei, ma' qa' hi'weenija pekhewe' weniwqinhettax, qa nite' hisu'un qu' le'lijeye'le qe hisu'un yijat'ij qu' hi'wen qu' leke'ye' qu' naqsiijkii.*

²⁰ Qe qu' netnek'enhei pa' Intata nite' uja'xle pe'qu' wi'tlijeye' qu' jutsiqaxi'ij, qe jutsiqaxij iye pa' let'unha'x pa' Intata in yi'nk'aihit pa'qu' injunyejeje'.

²¹ ¿Lekpa' hisu'uni'l qu' yijunye'je' qu' natsamtaxi'l ei? ¿Me k'atanitheni'l? ¿Me i'ndi'i qu' k'esu'uni'l qa qu' nite' heniwqinhete'ji' iye?*

---

* **4:14** 1Ts 2:11; Flm 1   * **4:15** Ga 4:19; Flm 10   * **4:17** 2Co 9:3; Ef 6:21-22; Col 4:7-8; Flm 1:12; Nm 12:7   * **4:19** Hch 19:21; 1Co 16:5; 2Co 1:15-16   * **4:21** 2Co 1:23; 2:1,3; 12:20-21; 13:2,10; Stg 3:13

5

Pa' ewi't witwul'ax i'nji'teje'm pe' te'lijtsii.

¹ Te'niihei ekheweli't in na'l pa' ewi't yaqsiijkii aka' qi in ul'ax wiikfik'i. Nite' yaqsiijkii iye aka'an ne' nite' yijayan pa' Intata, pa' iki'tkii pe' lunhetse'.*

² Qa aka'an in lunye'jkii ekheweli't qa leniwqinhetilijji'. Les le'wistax yijat'ij qek ika'metetsi'tkii in lunye'jkii aka'an, hats'inha pa' yaqsiijkii aka'an qa' iwu'm ekuni'fik'i. Hasu'uj na'ni't etji'teje'm qu' onot'axi'lij wetju't pa' Intata.*

³ Yakha' in nite' ha'ntaxi't etji'teje'm, qa pakha'le yeqe espíritu qa hik lunye'j qu' na'ni't etji'teje'm. Qa hik ta'lijupi', in hats ha'ni'lij etji'teje'm aka' qu' eqfenyeyei'ilij pa' jukhew ul'ax pa' yaqsiijkii.*

⁴ Onot'axi'lij wetju't ka' lii ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo, qa yakha' qa hats hik lunye'j qu' ha'ni't etji'teje'm. Pa' let'unha'x ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' nata'lets

⁵ qu' lisi'lij pa' jukhew pa' Satanás hats'inha qu' niwu'lenhetijkii pa' yisu'unji' pa' l'ese'n, hats'inha pa' lila'x qa' le'wise'ju' hatse' pa' leqe ne'uji' ha' Yatsat'ax'inij Jesús.*

⁶ Nite' le'wis in letetjunuttaxilijkii aka'an. ¿Me nite' lenikfe'li'lets ne'ej levadura in lammi'sletax qa in yiju'fjufinhetik'i na'aj fo'ji' ma' qa qi?*

⁷ Iwu'mi'fik'i pe' levadura lawamhi' hats'inha qa hik ejunyejeyei'il na'aj ink'ayik fooji' ham levaduraye'. Ekheweli't fo'ji' nite' yetsji't pe'qu' levadu-

* 5:1 1Ts 4:3; Ga 1:16; Lv 18:8; Dt 22:30; 27:20 * 5:2 Lc 6:25

* 5:3 Col 2:5; 1Ts 2:17 * 5:5 1Jn 5:16; Mt 25:13; Hch 2:20; Fil 1:6

* 5:6 Lc 13:21; Ga 5:9

raye', ma' qa hats ju'un ji'teje'm pa' le'wis neŋu Pascua qe ha' Cristo hats talanhetii infi pa'aj.*

⁸ Qa hik ta'hijupi' yape jitaqsiijkii pa' le'wis neŋu Pascua qa hasu'uj qu' jinenetsji'hi'ŋ pe' lewadura lawamhi' qa pe' lewadura ul'ax pa' lunye'j qa ul'ax iye pa' yaqsiijkii. Ham yijat'ij lewaduraye' qe inekhwel ja'pan pa' lunyejei yijaa'ija qa le'wis iye, qa yijaa'ija iye pa'qu' hats nit'ij qa yaqsiijkii.*

⁹ Ka' hayiits yifaakanek'iŋ ei hi'ttaxi'lij ewets qu' hasu'uj ni'iŋ ji'teje'mkii pekhewe' wanawitjile hats tewhe'yeitax qa pe' mexe hamtax lewhe'yetse'.*

¹⁰ Aka'an in hit'iŋ ewets nite' hit'ijets qu' me'nitoni'hi'mets pekhewe' yatsat'etsij ha'ne sehe' epji', pe' wanawitjile hats tewhe'yeitax qa pe' mexe hamtax lewhe'yetse', qa pe' yisu'un qu' aje'eŋ nana'li'm na'aj ineqwenij, qa pe' aqaqanhetsitsijkii pe'ye' qe ejtenhetsits, qa pe' iyinii pe' witeqsi'nq'alits, qe qu' hik aka' hit'iŋ ewets, ewi'hetax in leke' qu' ma'atik'uifik'i ha'ne week sehe' epji'.*

¹¹ Aka' tseqitijineyu'ulij ewetsha aka'an, hasu'uj a'qapitsi'iki' pakha' qu' nittaxijets in yijayan ha' Cristo qa wanawitjile in hats tewhe'yeitax i'nhi'i qu' mexe hame'tax lewhe'ye'ye', i'nhi'i na'aj yisu'un qu' aje'eŋ nana'li'm na'aj ineqwenij, i'nhi'i na'aj iyinii pe' witeqsi'nq'alits, i'nhi'i na'aj its'iyoptox, i'nhi'i na'aj yek'uwet qa i'nhi'i na'aj aqaqanhetsaxijkii pe'ye' qe ejtenhetsax. Qu' hik lunye'je' ekewe'en pe'ye' in yit'ijets in yijayan ha' Cristo, qa

* **5:7** Ex 12   * **5:8** Lc 13:21; Mr 7:22; Ro 1:29   * **5:9** 2Ts 3:14; 1Co 6:9; Ef 5:5; 1Ti 1:10; He 12:16; 13:4; Ap 21:8; 22:15   * **5:10** Ef 5:5; Lc 18:11; Jn 17:6

hasu'uj iye qu' ekufeyi'ikii.*

¹² ¿Me yithayijkit qu' hejelik'ui qu' hitani'thenij pa' lunyejei pekhewe' nite' yijayan ha' Cristo? ¿Qa me nite' ekheweli'l qu' jeli'tik'ui qa' itanitheni'lij iye pa' lunyejei pe' yijayan ha' Cristo?*

¹³ Qa pakha'le Dios qa' nejelik'uyek qa' nitanithenijek hatse' pa' lunyejei pekhewe' nite' yijayan ha' Cristo. *¡Iwu'mi'tfik'i pakha' yaqsiijkii pa' ul'ax i'ni't etji'teje'm!* (Dt 21:21)

6

Ekhewe'le'ti'it qu' jeli'tik'ui pa'qu' lunyejeje' pe' hats yijayan pa' Intata.

¹ Ekheweli'l in hats hijayani'l ha' Cristo qu' nana'l pe'qu' ul'etse' wetju'l ekheweli'l ¿qa inhats'ek qu' ma'ahijii pa'qu' jueze' in nite' tek'enets ha' Cristo qa nite' lakilijii pe' yijayan ha' Cristo?*

² ¿Ye' me nite' lenikfe'li'lets pekhewe' yatsat'etsij pa' Intata in hik pekhewe' pe' yejelik'ui hatse' pa' lunyejei ene' week sehe' epji'? In ekheweli'l pe' yejelik'ui hatse' pa' lunyejei ene' week sehe' epji', ¿qa inhats'ek qu'nte' leke'ye' qu' ejeli'tik'ui eke' mexe nite' jutsitetstax?

³ ¿Me nite' lenikfe'li'lets iye in inekhwel jitejelik'ui iye hatse' pa' lunyejei pe' angelits? ¿Qa inhats'ek qu'nte' leke'ye' qu' jintejelik'ui pe' wekwek ha'ne sehe' epji'?

⁴ In na'l pe' wekwek qu' aqsi'ji'lju' lunyejeikii pe' tek'enets ha' Cristo, ¿me qa' ku'mi'hijijii' pekhewe' nite' nikfe'lets pe'ye' pe' te'lijtsii qu' nejelijik'ui?*

* 5:11 2Ts 3:6; 1Co 6:10

* 5:12 Lc 6:37

* 6:1 Mt 18:15-17

* 6:4 Lc 18:9

5 Hit'ilij ewets aka'an qe qa' newepinheti'l wetju'l. ¿Ye' me ham pa'qu' ewi'le' qu' na'ni'l etji'teje'm qu' les nenikfe'lets qu' nejelik'ui pa'qu' lunyejeye'kii pe' tek'enets ha' Cristo?*

6 ¿Qe in u'ets wetju'l pe' tek'enets ha' Cristo, qa leka'xi' hii pa'qu' jueze' nite' tek'enets ha' Cristo?*

7 In ekhewelli'il wetju'l hats lijanilik'i wiikfik'i. ¿Inhats'ek in nite' lent'unheti'iliju'l yijat'ij pakha' nite' le'wisju'? ¿Inhats'ek in nite' liwejindi'il yijat'ij pa'qu' hats net'ejteni'l e'm?*

8 Qa ju'f qa ekhewelli'il in laqsiilijkii pakha' nite' le'wisju' qa l'ejteni'lkii iye, qa ekewe'en laqsi'ji'li'mijkii pekhewe' hats ejefetstaxilipji' ha' Cristo.

9 ¿Ye' me nite' lenikfe'li'lets pekhewe' nite' yatsathen in nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Intata? Hasu'uj manawitjili'i'l, qe nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Intata pekhewe' wanawitjili'ijju'kii l'esenits mexe hamtax lewhe'ye'ye'tax, qa pe' iyinii pe' witeqsi'nq'alits, qa pekhewe' wanawitjile hats tewhe'yeitax, qa pe' we'twefun, qa pe' efutsle wetju'l, qa pe' jukhewle wetju'l,*

10 qa pe' ejtenhetsits, qa pe' yisu'un qu' aje'el nana'li'm na'aj ineqwenij, qa pe' yek'uwetju'kii, qa pe' its'iyoptots, qa pe' aqaqanhetsitsij pe'ye' qe ejtenhetsits. Week enewe'en nite' i'nji'teje'm hatse' pa' tenek'enheiji' pa' Dios.*

11 Ekewe'en ekheweli'l na'l pe'qu' uja'xe' qu'

* 6:5 1Co 4:14; Hch 9:30 * 6:6 Lc 12:46 * 6:7 Ro 11:12; Ap 2:11;

Mr 10:19 * 6:9 Lc 16:10; 18:11; Mr 1:15; Hch 20:25; Ef 5:5; Gn 19:5

* 6:10 Jn 10:1; Ef 5:5; 1Co 5:11; Lc 18:11

naqsiijkii pa'aj, qa hane'ej qa hats tetlijil'ejju' ekewe'en, qa hats t'ejuyi'l ewets pa' Dios qa hats ham ekumhifkine'yi'il qe ta'lets aka' hiji' ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qa ta'lets iye pa' leqe Espiritu pa' Dios.*

Ha'ne i'nese'n t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij.

¹² Yijaa'ija in wenit'ij: —Week lenexke'ej pa'qu' jintesu'un qu' jintaqsiijkii,— qa nite'le week qu' yekeli'iju'l. —Week lenexke'ej pa'qu' jintesu'un qu' jintaqsiijkii,— qa nite'le yexke'ej pa'qu' netnek'enheiyipji' eke' wekwek.*

¹³ Na'aj inaq t'ejuyets inkutjii qa inkutjii qa t'ejuyetsek na'aj inaq. Qa yiwu'mle hatse' pa' Intata enewe' wetsjuk. Qa ha'nele i'nese'n qa nite' t'ejuyetsek qu' jinanawitjili'il pekhewepe', qe t'ejuyets yijat'ij pa' Yatsat'ax'inij qa pa' Yatsat'ax'inij qa t'ejuyets ha'ne i'nese'n.*

¹⁴ Pa' Intata in yilin iye pa'aj ha' Yatsat'ax'inij qa' jinilinji'jek iye hatse' qu' nata'lets pa' let'unha'x.*

¹⁵ ¿Me nite' lenikfe'li'lets in ekheweli'l lewekwekits pa' l'ese'n ha' Cristo? ¿Me leke' qu' henit'ijji' pe'ye' pe' lewekwekits pa' l'ese'n ha' Cristo ma' qa' haqsi-ijkii qu' lewekweki'ij pe'qu' witqesu'ye'? ¡Nite', nite' leke' aka'an!*

¹⁶ ¿Ye' me nite' lenikfe'li'lets na'aj jukhew qu' qapi'i' qa nawitji pe'qu' witqesu'ye', ma' qa hats hik lunye'j qu' ewi'l l'ese'ni'il? Qe ke' we'nika'ajji'

---

* **6:11** Ef 2:2-3; 4:22; 5:8; Tit 3:3; Lc 11:2   * **6:12** Jn 18:31   * **6:13**
 1Ti 6:8; 1Ts 4:3   * **6:14** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4;
 Ap 11:17   * **6:15** Ro 12:5; 1Co 12:27; Ef 5:30

Intata le'lijei yit'ij: —In qap wetju'l, *ma' qa hats nite' wetsjuk hats ewi'l pa' wit'ese'n.*— (Gn 2:24)

17 Qa pakha'le qu' ewi'l na'ni'hi' ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa ewi'l pa' lunyejeyi'l.*

18 Ilati'lik'uiha pe' wanawitji'ijju'kii l'esenits. Week kekhewep ul'ets yaqsiijkii na'aj jukhew qa efu iye ekewe'en i'nik'uifik'i ha'ne i'nese'n. Qa pakha'le wanawitjili'ij l'ese'n qa lakhati'ij pa' l'ese'n in yenji'teje'm pa' ul'ax.*

19 ¿Me nite' lenikfe'li'l'ets in ekheweli'l'etsi'it'ej pa' Espíritu Santo qa hikpa' i'ni'l'etji', pakha'an nelisi'hij pa' Intata, ma' qa nite' ekhewelli'it' qu' antsat'etsi'l' etij?*

20 Qe ekheweli'l' hats tanaqha'yets pa' ajanyejeyi'l. Qa hik ta'hijupi', weeki'ijha pe' esenitsi'l' qu' iwqinheti'l' pa' Intata.*

7

Pekhewe' hats tewhe'yeiju'.

1 Hane'ej qa' henfeli'l' e'm ka' lenq'ika'alyijii qu' atsaakani'hij. Le'wistax pa'qu' jukhewe' qu' hasu'uj netewhe'yei.

2 Qa nexkewetli'ij qu' nanawitjili'ij l'ese'n. Qa hik ta'hijupi' pa'qu' jukhewe' ewi'he pe'qu' lewhe'yeeyi'ija qa efu iye qa ewi'he iye pa'qu' lewhe'yeeyi'ija.*

---

* **6:17** Jn 11:52; Sal 51:12   * **6:18** Stg 4:7; 1Co 10:8   * **6:19** Lc 1:21; Ro 8:9,23; 1Co 7:40; 2Co 4:13; Jud 19; Stg 4:5; 1Jn 4:4   * **6:20** 2P 2:1   * **7:2** 1Ts 4:3; Mt 1:6; 1P 3:1

³ Pa'qu' jukhewe' naqsiimijkii pa' t'ejujets pe'qu' lewhe'ye'ye', qa efu iye naqsiimijkii pa' t'ejujets pa'qu' lewhe'ye'ye'.*

⁴ Pe' efu hats nite' yatsat'axletij l'ese'n, hats yatsat'axij pa'qu' lewhe'ye'ye'. Hik lunye'j iye pa'qu' jukhewe' hats nite' yatsat'axletij l'ese'n hats yatsat'axij pe'qu' lewhe'ye'ye'.

⁵ Qa hik ta'hijupi' hasu'uj not'oqowe'yiju'l pa' hats t'ejujets qu' leqfenye'ji'ij pe' lewhe'ye' qa efu iye hik lunye'j iye hasu'uj not'oqowe'yiju'l pa' t'ejujets qu' leqfenye'ji'ij pa' lewhe'ye'. Qa qu' nana'l pa'qu' lahats'i'ij qu' week lexkeli'ij qu' l'aje'hi'ij qu'nte' qape' eku'n wetju'l qe qa naftsin eku'n qu' niyiniha pa' Intata, ma' qa' ink'aye'le qa' qape' wetju'l iye, qe qu' l'aje'hi'ij qu'nte' qape' eku'n wetju'l, ma' qa pa' Satanás qa'nte' najaajini'i'l qu' nata'lets in nite' e'weju'hi'ijju'l pa' ul'ax.*

⁶ Qa aka'an in hit'ilij ewets nite' ikji' qu' hik aka' aqsiijijkii, pekhewe'le qu' nisu'un qa' naqsiijijkii.

⁷ Qi in hisu'untax qu' hik ejunyejeji'il ka' yijunye'j, qa nite'le lunyejei wetju'l pe' jiyelisij pa' Intata week ewilei inekhewel.*

⁸ Qa pe' mente' tewhe'yei qa pe' wikiihalei iye hit'ijets le'wistax qu' hik lunyejeje' aka' yijunye'j.*

⁹ Qa qu' nite' e'weju'hi'ijju'l qu' hame' pe'qu' a'qapi'i qa' ewhe'yei, qe les le'wis in l'ewhe'yei qa nite' hik lunye'j in hik ejunye'j qu' iwujkin in lisu'untax qu' manawitji'il pe'ye'.*

¹⁰ Pekhewe' hats tewhe'yei qu' hit'ijets aka'an, nite' ta'He yiwets qu' hit'ij, qe hakha' ta'lets yijat'ij

* 7:3 Ro 13:7 * 7:5 Mr 10:19 * 7:7 2Co 1:11 * 7:8 Stg 1:27

* 7:9 1Co 9:25; 1Ti 5:14

hik hakha' ha' Yatsat'ets'inij: pe' efuts hasu'uj nukinkii pa'qu' lewhe'ye'ye', hasu'uj nenweqleyu'.*

11 Qa qu'le nukinkii pa'qu' lewhe'ye'ye' niweqleyu'le, qa hasu'uj qu' nowo'oikii iye pe'ye' iye lewhe'ye'ye', le'sitsi'it wetju'l yijat'ij pa'qu' lewhe'ye'ye'. Qa pa'qu' jukhewe' hik lunye'j iye hasu'uj nili'ij pe'qu' lewhe'ye'ye'.*

12 Na'l iye ke' tseqfelinhe'yu'ulij e'm, nite' yitaxij yiwets pa' Yatsat'ax'inij qa yakha'le in humti qu' natsathen. Qu' nana'l pa'qu' jukhewe' hats yijayaanija ha' Jesús qa pekhe'le qu' lewhe'ye'ye' qa nite' yijayan ha' Jesús, pe' efu qa nite'le yisu'un qu' nili'ij pa' lewhe'ye', ma' qa pa' jukhew qa' hasu'uj nili'ij, hasu'uj neweqle'et'.*

13 Qa pe'qu' efuye' qu' hats nijayanija ha' Jesús qa pakha'le qu' lewhe'ye'ye' qa nite' yijayan ha' Jesús, pa' jukhew qa nite'le yisu'un qu' nili'ij pe' lewhe'ye', qa pe' efu qa' hasu'uj nili'ij, hasu'uj neweqle'et'.

14 Qe pa'qu' jukhewe' in nite' yijayantax ha' Jesús qa hikle lunye'j qu' netnekumhi'yi' qe pe' lewhe'ye' yijayan ha' Jesús qa nite'le yatsat'axij pa' Intata pa' jukhew. Qa pe'qu' efuye' in nite' yijayantax ha' Jesús qa hikle lunye'j iye qu' netnekumhi'yi' qe pa' lewhe'ye' yijayan ha' Jesús qa nite'le yatsat'axij pa' Intata pe' efu. Qe qu' nite' hik aka' lunye'je', pe' lelits qekha nite' natsat'etsetaxij pa' Intata qa ha'neli'ij qa hats yatsat'etsij.*

15 Pa' witiwhe'ye' i'nhi'i pe' witiwhe'ye' nite' yijayan ha' Jesús in qi'ija in yisu'un qu' neweqle, qa'

* 7:10 1Ti 5:14

* 7:11 Dt 22:19

* 7:12 Hch 9:30

* 7:14 Lc

hasu'uj nenyeyinju' i'nli'i qu' hasu'uj amani'ijup. Qa aka'an in lunye'jkii qa pa' witiwhe'ye' i'nli'i pe' witiwhe'ye' yijayan ha' Jesús qa hats nite' tenek'enhe'yipji' pa' witiwhe'yeye'j, qe pa' Intata yisu'un qu' ham peeyi'ijkii.

¹⁶ Efu, yijayan ha' Jesús, nite' lenikfe'lets pa' ewhe'ye' me tek'enets hatse' ha' Jesús qu' nata'l ewets. Qa jukhew iye hik lunye'j, nite' lenikfe'lets pe' ewhe'ye' me tek'enets hatse' ha' Jesús qu' nata'l ewets.

Hasu'uj ili'ij pa' hats l'ithayiki.

¹⁷ Pakhap iye qu' hit'ilij ewets, week ewilei ekheweli'l hats yijayan ha' Yatsat'ax'inij, aqsiijikii pakha' hats t'eku'mi'ij eiji'kii pa' Intata qu' aqsiijikii hikpa' taya'yi'ij ei. Hik aka' hijatshenji'jij he' week hats yijayaanija ha' Jesús i'ni' ek hekhwep witsetits.*

¹⁸ Qu' nana'l pa'qu' hats net'ekumiiji' pa' Intata qa hatsle yaqsiijkii pa'aj kakha' yiwu'm laxpa's (circuncisión), qa' hasu'uj nisu'un qu' nat'intaxkii. Qa qu' nana'l pa'qu' hats net'ekumiiji' pa' Intata qa nite'le yaqsiijkii pa'aj kakha' yiwu'm laxpa's (circuncisión), qa hasu'uj nisu'un qu' naqsiijkii.

¹⁹ Inye'jlu' pakha' qu' hats naqsi'jtaxijkii pa'aj kakha' yiwu'm laxpa's (circuncisión) qa inye'jlu' iye pakha' qu' mexente' naqsi'jetaxijkii kakha'an, qe pa' les le'wis yijat'ij pakha'an, qu' jintek'enets pa' Intata.

²⁰ Week ewilei ekheweli'l in i'nk'a t'eku'miiji' pa' Intata qa hasu'uj qu' ili'ilij pa'qu' hayiits aqsiijikii l'ithayiki'il.

---

* 7:17 Col 3:15

21 Qu' e'witlinek'e in i'nk'a t'eku'm eiji' pa' Intata, hasu'uj natawje'meten, qa qu' nana'l pa'qu' leke'ye' qu' natsjilinfik'i qa hikpa' iwq'axinij qu' aqsiijkii.

22 Qe pa'qu' witlinek'e in i'nk'a t'eku'miiji' pa' Yatsat'ax'inij, pakha'an in witlinek mexe nite' tenek'enhe'yipji' ha' Yatsat'ax'inij. Qa hik lunye'j iye na'aj nite' witlinektax in i'nk'a t'eku'miiji' ha' Yatsat'ax'inij, pakha'an qa hats witlinek tenek'enhe'yipji' ha' Cristo.*

23 Ekhweli'l hats tanaqha'yets pa' ajanyejeyi'l, qa hik ta'hijupi' hasu'uj lehinheyi'it ej ene' jukhew.*

24 Yejefets, week ewilei ekhweli'l ni'ihijjupha pa' Intata qu' hasu'uj ili'ihij pa'qu' hayiits aqsiihijkii l'ithayiki'it.

Pekhewe' mexente' tewhe'yei.

25 Pakhap iye, pekhewe' mexente' tewhe'yei, ham wi'tlijeye' qu' net'ejuyets qu' nata'lets ha' Yatsat'ax'inij qa hisu'unle qu' hit'ijets kakha' humti, qa leke' qu' umti'it qu' yijaayi'ija qe tsikfe'lets ha' Yatsat'ax'inij in tselisij pa' leqi'fenkeye'l.*

26 Yakha' humti ene' nelutsji' in mexe iwe'me't jutsitets qa les le'wis qu' mexe amaneye'le eku'ni'hij pa' hats ejunyejeyi'l.

27 Pa'qu' hats netewhe'yei, hasu'uj nenweqleyu'. Qa pa'qu' mexe ham lewhe'ye'ye' qa hasu'uj nowo eku'niikii.

28 Qu' ewhe'yei nite' ul'ax. Qa pe'qu' inanyi'ye' qu' netewhe'yei nite' ul'ax. Qa lesle, qa hik aka'le tsexkewettaxilij ewets.*

* 7:22 Ro 1:1; 2Ti 2:24 * 7:23 2P 2:1 * 7:25 Mt 5:7; Mr 5:19; Lc 1:50; Nm 12:7 * 7:28 1Ti 5:14

29 Yejefets, aka' tseqitijineyu'ulij ewetsha aka'an: hats nite' qi pa' ja'maneyij inqenelu. Pekhewe' hats tewhe'yei hik lunyejeje' qu' mexe hamitsi'im.*

30 Pekhewe' qu' napju' hatse' hik lunyejeje' qu' nite' nape'ju', qa pe'qu' qi qu' le'sitsi'imkii hik lunyejeje' qu' nite' le'sitsi'imkii, qa pe'qu' nataqha'yets pe'ye' hik lunyejeje' qu' nite' natsat'etsi'ij.*

31 Pekhewe' yiwq'axinij pe'ye' ha'ne sehe' epji' hik lunyejeje' qu' nite' niwq'axineli'ij qe yaftsin ha' Yatsat'ax'inij, qe ha'ne sehe' nite' amanij hatse' aka' lunye'j.*

32 Hisu'untax qu' hame' pa'qu' qi qu' natawje'meteni'ł. Na'aj ham lewhe'ye'ye' uja'xle in yijamti'ets pe' wekwek t'ejuyets ha' Yatsat'ax'inij qa pa'qu' ni'sinhetij iye ha' Yatsat'ax'inij.*

33 Qa na'ajle hats tewhe'yei qa yijamti'etsek pe' wekwek ha'ne sehe' epji' qa pa'qu' ni'sinheti'mkii pe'qu' lewhe'ye'ye',

34 ma' qa pa' laqjamtikineye'jkii qa olotsiiji' yeqet'etsju'kii. Ne'ej efu ham lewhe'ye'ye' qa ne'ej mexe inanyi', uja'xle in yijamti'ets pe' wekwek t'ejuyets ha' Yatsat'ax'inij hats'inha qa nite' yaqsiiikii pa'qu' ul'axe' in t'ejuyets pe' l'esenits qa in t'ejuyets pe' laqjamtikineyejeikii. Qa ne'ejle hats tewhe'yei qa yijamti'etsek pe' wekwek ha'ne sehe' epji' qa pa'qu' ni'sinheti'mkii pe'qu' lewhe'ye'ye'.*

35 Hit'ilij ewets ekewe'en qe qa' k'efeni'ł. Nite' hit'ilij ewets qu' hasu'uj ewhe'ye'yi'ł. Ewi'He in

* 7:29 Ro 13:11 * 7:30 Fil 1:18 * 7:31 Mr 13:7; 1Jn 2:8 * 7:32 1Ts 4:1 * 7:34 1Ti 5:5

hisu'un qu' aqsiihikii pa'qu' les le'wise', ma' qa' les i'thayi'metsitsi'ihii ha' Yatsat'ax'inij.

³⁶ Pa'qu' jukhewe' in na'l pe'qu' hats neniwjutsiqeni'l wetju'l, qa in hats week yumti enewe' wetsjuk qu' les le'wise' qu' yape netewhe'yeiju' in hats leke' pekhe'en pa' lilanye'j qu' netewhe'yei, qa' netewhe'yeiju', nite' ul'ax.

³⁷ Pa'qu' jukhewe' in na'l pe'qu' hats neniwjutsiqeni'l wetju'l, qa in t'uniju'l qa yumti qu' les le'wise'ju' qu' mexente' lewheyeye'eku'nij, qa le'wisijupi' iye, nite' witwu'l'ax.*

³⁸ Ye'ehe, pekhewe' yisu'un in tewhe'yeiju' le'wisijupi', qa pekhewe' yisu'un qu' mexente' netewhe'ye'ye' eku'nju' les le'wisijupi'.

³⁹ Pe' efu hik lunye'j qu' newet-sifinets pa' lewhe'ye' in mexe ila'x pakha'an. Qa qu' nawa'mle pa' lewhe'ye', ma' qa hats leke' qu' nowo'oikii iye pa'qu' i'nk'a lewhe'ye'yi'ij iye, qa hasu'ujle nit'ij ne' nite' yijayan ha' Yatsat'ax'inij.

⁴⁰ Qa yakha'le qa humti qu' les le'wisi'imkii qu'nte' netewhe'ye'ye' iye pe'qu' wikiihale'ye'. Aka'an humti qu' nata'lets pa' Intata leqe Espiritu qa hit'ij.

8

Na'aj tenekui talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits.

¹ Hane'ej qa pakhap iye. In t'ejuyets na'aj tenekui talanheti'yifi ne'ej witeqsi'nq'alits, qa yijaa'ija in week jinikfe'lets aka'an. Qa leste le'wis qu' jinenikfelitets pa' witikfeliya'xkii in leke' qu'

---

* 7:37 Jn 1:13

naqsiijkii qu' jineniwqinhet, qa pakha'le witeqsu'unka'x qa leke' qu' naqsiijkiiyek qu' jintiihinpha'm pekhewepe'.*

² Pa'qu' numti qu' nana'l hikfeliya'xe'ets pe'ye', pakha'an mexente' nikfe'lets aka' les le'wistax qek nenikfe'lets.*

³ Qa pakha' qu' nisu'un pa' Intata, qa pa' Intata qa nikfe'lij pakha'an.*

⁴ Ma' hayits, hane'ej qa' jinamets iye in t'ejuyets qu' jinteluj pa' l'ese'n pe' talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits. Inekhewel jinikfee'letsha in haamija pa'qu' leke'ye' pekhewe' witeqsi'nq'alits, qa jinikfee'letsha iye in na'l pa' ewi'He in Dios. Ham iye pe'ye' iye.*

⁵ Qe in yemjeetax in olotstax wenit'ijets dios qa wenit'ijets iye yatsat'axyij qa tumtaxtiitax qu' na'nji' ha'ne wa's qa ha'ne week sehe' ipji' iye,*

⁶ qa inekhewelle qa jinikfe'lets in ewi'He pa' Dioosija, hikpa' Intata, qa hik pakha' iye ji'hiyijup. Qa na'l iye ha' ewi'He in Yatsat'ets'inij, hikha' Jesu-cristo, hikha' yaqsiijkii pa'aj ene' week, qa hikha' iye jiyelisij pe' inilii.*

⁷ Qa nite'le je'week qu' jinenikfe'lets aka'an, qe na'l pe' mexe amaneyijkii pekhewe' witeqsi'nq'alits, qa in tuj pe' l'esenits testiiji'jij pe' witeqsi'nq'alits, qa pe' latawjets in mente' t'units qa yoksi'wen in yumti qu' naqsiijkii pa' ul'ax, ma' qa itawje'met.

---

* **8:1** Hch 15:29; 21:25; Ap 2:14,20; 1Co 4:6; 10:19; 13:1-13 * **8:2**
 1Co 3:18; 13:8-12; 1Ti 6:4 * **8:3** Dt 6:5; Lc 10:27; Pr 2:6 * **8:4** Dt
 6:4 * **8:5** 2Ts 2:4 * **8:6** Mt 5:16; 11:27; Lc 11:13; Jn 1:3; 8:42; Ef
 5:20; Sal 104:24; Col 1:16; Ap 3:14

⁸ Qa nite'le ta'lets pa'qu' jinteluj qu' jinisun'un pa' Intata, qe nite' ta'lets qu' les jinisun'un qu' jinteluj, qa nite' jiyuten iye qu'nte' jinteluje'.*

⁹ Qa ekheweli'l in hats lenikfe'li'lets in week leke' pa'qu' jinteluj, qa hasu'ujle qu'nte' enkewet'i'ihjets aka'an pekhewe' mexe nite' t'unitsij in yijayan pa' Intata qu' hik lunye'je' qu' lalanki'yi'ifi ute.*

¹⁰ Qe pa'qu' mexente' net'uni'ijha qu' ne'wenetsji' pa'qu' lenku'wet'i'ij pekhewe' talanheti'yifikii pe' witeqsi'nq'alits, akha' in hats lenikfe'lets in week leke' pa'qu' jinteluj, ¿me nite' nekuyujijek in yemjeetax in yumti qu' nite' leke'ye' qu' jinteluj pekhewe' talanheti'yifikii pe' witeqsi'nq'alits?

¹¹ Ma' qa pa' ikfeliya'xets in weekle leke' pa'qu' jinteluj qa' hikpa' qu' nata'lets qu' ul'axe'ju' pa' ejefe'epji' pa' Intata mente' t'uunijha in yijayan, hikpa' wa'mifi iye pa'aj ha' Cristo,*

¹² qe qu' aqsiimijkii pa'qu' ul'axe' pa'qu' ejefeyi'ipji' pa' Intata qa lawtshetenij iye pa' yoksi'wen mexe nite' t'un, ma' qa hats laqsiimijkii iye pa' ul'ax ha' Cristo.

¹³ Qa hik ta'hijupi' qu' nata'lets pa'qu' netnekui in hiwu'lenhetju' pa'qu' yejefeyi'ipji' ha' Cristo, ma' qa' hats nite' l'anuu'yi'i qu' hetuj l'ese'ne' pekhewe' talanheti'yifi pe' witeqsi'nq'alits, hats'inha qa'nte' haqsiineni'ijkii pa' ul'ax pa'qu' yejefeyi'ipji' ha' Cristo.*

---

* **8:8** Ro 14:17   * **8:9** Ex 23:33; Ro 14:20   * **8:11** Jn 11:51; Ro 5:6,8; 8:34; 14:9,15; 1Co 15:3; Ga 2:21; Ef 5:2; 1Ts 5:10; He 6:8; Mt 25:45   * **8:13** Dt 12:15

9

Pablo nite' yisu'un qu' nanatkin pa' leke'tax qu' nanatkin.

¹ ¿Me nite' lenikfe'li'lets in yakha' ham pa'qu' nat-sat'axyipji' ene' jukhew? ¿Me nite' lenikfe'li'lets in yakha' ya'apostol? ¿Me nite' lenikfe'li'lets in hi'wen ha' Jesús Yatsat'ax'inij? ¿Me nite' lenikfe'li'lets ka' yithayijkit in hikka' ta'lets in hijayani't ha' Jesús?

² Qe qu' nittaxijets pekhewepe' qu' nite' ya'apostole', qa ekheweli'i't qa lenikfe'li'lets in ya'apostol qe ekheweli't e'jutsiqetsi'hij in leqe apostolyij ha' Yatsat'ax'inij.*

³ Aka' qu' netweiye'miju't pekhewe' qi in tse-jeltaxijijupkii in ya'apostol, aka'an:

⁴ Yekheweli't in ya'apostolitsi't, ¿me nite' lenexkeli'hij ye'm pa'qu' heyesti'yi'hij qu' hetuji't qa pa'qu' nek'iya'alji' iye?*

⁵ ¿Me nite' lenexkeli'hij ye'm iye qu' yijts'eyek'i'it pe'qu' yiwhe'ye'tsi'it yijayan ha' Cristo na'aj haki'hji', in lunyejeyek hekhewep apóstoles qa he' lek'injats ha' Yatsat'ax'inij qa ha' Cefas iye (Pedro)?*

⁶ ¿Ye' me i'nhi'i qu' yujaxeli'it ha' Bernabé qu' nite' lenexke'yi'ihij ye'm qu'nte' he'yithayi'yi'ihikii pa'qu' hetuji't?*

⁷ ¿Pa'n i'ni' pa'qu' oq'ophelinetsi'le' qu' nijaninte pe'qu' laqatse' qa lewekwekits iye? ¿Lekpa' we'nq'en qa'nte' netuje' pe'qu' l'enheye'ju'? ¿Lekpa' yeje't pe'qu' kots'etetse' qa'nte' niyayejij leqel'ie' pe' kots'etets?*

---

* 9:2 Ap 5:1 * 9:4 2Ts 3:8-9 * 9:5 Jud 17; Jn 1:42 * 9:6 Hch 4:36 * 9:7 Lc 3:14

8 Hasu'uj umti'il qu' wit'anyejeje'le ekewe'en, ¿qe me nite' hik aka' yit'ij ke' le'lijei pa' Intata tisiy pa'aj pa' Moises'ik'i (ley)?

9 Qe ka' ley yika'ajji' pa'aj pa' Moises'ik'i yit'ij: —Nite' leke' qu' it'onijji' pe'ye' leji' pa'qu' wakkaye' in mexe t'ithayi'yij qu' eniwqhaf'itju' pe' trigo t'ajits.

— (Dt 25:4) ¿Me lumti'il pa' Intata qu' nijamti'ijets ne' wakka aka'an in yit'ij pa'aj? * 10 ¿Ye' me inekhewel yijamti'ij inwets aka'an? Ehe, inekhewel yijamti'ij inwets, qe pa'qu' neful'ut pa'qu' witwenq'enhewet'e qa' neful'ut qe wetjumti'ijets pe'ye', qa pa'qu' neniwqhaf'itju' ne'ej trigo t'ajits qa' neniwqhaf'itju' qe wetjumti'ijets pa'qu' netesti'yij.*

11 Qa hik lunye'lj yekheweli't in heni'lju' pe' loi pe' atawjetsi'lji', ¿me nite' ekheweltaxi't pe' hetjumti'ilijets pa'qu' yaqi'i't qa pe'qu' yiwekwekitsi'i't iye?

12 Qu' nana'l pekhewepe' in nifel ke' Intata le'lijei in testi'yij in leke' qu' niyini'ij ewets pe'ye', hats le'wisijupi', qa lesle in le'wistaajupi' yekheweli't qu' nek'iyini'ij ewetskii eke' wekwek. Qa nite'le hanatkini't aka'an qu' nek'iyini'ij ewets pe'ye'. Yekheweli't he'nt'unhethi'iliju't in hamitstaxi't ye'm eke' wekwek qe nite' hisu'uni't pa'qu' nenyeyinju' ekewe' le'lijei ha' Cristo t'ejuyets qu' jinilin.*

13 Ekheweli't lenikfe'li'tets nekhewe' t'ithayi'yifi ne' qi le'lijtsitjii ne' judío hik nekhe' ta'lijets pa'qu' netuj, qa pekhewe' yithayiki ek pe' inqa'metets qa

* 9:9 Lc 13:15 * 9:10 Ro 4:24; Hch 23:6; 1Ts 1:3; 2Ti 2:6 * 9:12 Hch 20:33-35; 2Co 6:3-10; 11:7-12

pe' witqats iye in testi'yij pa' Intata, qa hikpe' qa testiyijek lapk'as na'aj l'ese'n na'aj inqa'met'ik'i qa i'nhi'i qe witqats.*

14 Qa hik lunye'j ha' Yatsat'ax'inij in inaqtyaji'ij pakha' qu' nenfel eke' le'sits le'lijei, qu' hik kekheve'ye' qu' nata'hijets pa'qu' netuj qa lewekwekitse' iye.*

15 Qa nite'le hanatkin aka'an qu' nek'iyini'hij ewetskii pe'ye'. Qa hane'ej in he'nq'ika'atij ei ekewe'en nite' ikji' qu' nek'iyini'hij ei qu' hik aka' eqfenejeje'i'yij. Les in le'wistaxju' qu' hawa'm aje'eł in mexe ham pa'qu' natsq'ayini'ij aka' yijunye'j in ham pa'qu' nek'iyini'hij ewets qu' nata'lets in henfeli'l'e'm eke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Jesús.

16 Qe in henfel kekheve' le'sits wi'tlijei, nite' leke' qu' heniwqinhet, qe he'yithayinenhetili'i'ij ekewe'en. Qa jya'ha'nus yijaat'ij qu' nite' henfele' kekheve' le'sits wi'tlijei!

17 Qe qu' yakhaayi'ija qu' hisu'un qu' haqsiijkii, qa na'l pa'qu' yinisit'e'. Qa qu' nite'le hisu'une'tax qu' haqsiijkii qa haqsi'jli'ijkii, ma' qa hats ta'He'ets in haiyajaxti'yijets.*

18 Qa in yakhaa'ija in hisu'un qu' haqsiijkii, ¿qa lekpa' yinisit? Kakha' yinisit kakha'an in henfel ke' le'sits witlijei qa nite' hanatkin aka' leke'tax qu' hanatkin, qu' nek'iyiniikii pe'ye' yiwekwekitse' qa pa'qu' hetuj iye.*

19 Qe in hamtax pa'qu' lelinek'eyij ene' week, qa

---

* **9:13** Lv 6:16,26; 7:6,31-32; Nm 5:9-10; 18:8-20,31; Dt 18:1 * **9:14**
Mt 10:10 * **9:17** Lc 16:11 * **9:18** 2Co 11:7; 12:13

hikle yijunyejeyets ene' week qu' ye'witlinek'e qe qa' les olotse' pe'qu' natsaxij qu' nijayan iye ha' Cristo.*

²⁰ In ha'nji'teje'm ne' judío qa' hojonketik'i ka' lunyejei in judío qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij judiol qu' nijayan ha' Cristo. Qa in ha'nji'teje'm ne' judiol yumti qu' namii na' wa's qu' naqsiijkii ke' Moisés le'lijei (ley) qa' hojonketik'i ka' lunyejei nekhewe'en. Yemjeetax in nite' humtitax aka' yumti nekhewe'en, qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij judiol qu' nijayan ha' Cristo.*

²¹ In ha'nji'teje'm ne' nite' judío hamitsi'm ke' Moisés le'lijei (ley), qa' hojonketik'i iye ka' lunyejei in hamitsi'm ke' Moisés le'lijei (ley) qe qa' nana'l pe'qu' natsaxij nite' judiol qu' nijayan iye ha' Cristo. Yemjeetax in nite' hamtax ye'm ka' leqe ley pa' Intata, qe ka' leqe ley ha' Cristo hik kakha' ha'nji'teje'm.*

²² Qa in ha'nji'teje'm ne' mexe nite' t'unitsijha in tek'enets ha' Jesús, qa' hojonketik'i ka' lunyejei in mexe nite' t'unitsij qe qa' leke'ye' qu' hi'fen. Week hojonketik'i ne' pekhelji'kii qe qa' leke'ye' qu' iliye' pe'qu' uja'xe'.*

²³ Qa week ekewe'en haqsiijkii qe ta'lets kekhewe' le'sits wi'tlijei, hats'inha qu' ha'nji'ij ji'teje'mek hatse' pa' witiłjii.

²⁴ ¿Me nite' lenikfe'li'lets ne'ej wa'nq'an in week wekuma'x, qa ewi'He na'aj naxij qa testii? Qa hik ta'lijupi' me'nt'unheti'ha qu' mekumaxi'ł qa' nana'l

---

* **9:19** 1P 3:1   * **9:20** Hch 16:3; 21:23-26   * **9:21** Ro 2:12,14; Ga 2:3; 3:2   * **9:22** Ro 11:14; 1Co 7:16

pa'qu' enisit'i'il qu' ani'l.*

²⁵ Week ne'ej we'nijatshen wanaqsijji'ijup qe qi qu' nekuma'x qu' nawa'nq'an week nite' t'eku'mets pe'qu' nenikfe'lets qu' niwu'enhet. Wanaqsiiijja qe yisu'un qu' nat'an qa' netesti'yij pa' laja' in t'an najak lesejets k'oiji' wenit'iji', qa nite'le pakhaa'ij qu' nana'l. Qa inekhewelle pa' innisit qa nite' yili'ij yijat'ij pa' lunye'j.*

²⁶ Qa hik ta'hijupi' yakha' in hekuma'x, nite' hik yijunye'j na'aj ham pa'qu' l'axka'theye'. Qa nite' iye hik yijunye'j in hawatlan na'aj witq'ijtsunene'k in pekhel yilanji'kii qe we'nijatshen,

²⁷ qe hik yijunye'j yijat'ij qu' hiwu'mik'ikii ha'ne yese'n in hitani'then qe qa' naqsiijkii pa' yisu'un pa' yitawe'j hats'inha in hats olots he' henfeli'm ke' Intata le'lijei qa' nite' ya'mane'fik'i pe' wa'nq'an.*

10

Yejeyumtshenijupi' pa' lunyejeikii pa'aj pe' Israel.

¹ Yejefets, hisu'untax qu' hasu'uj antapi'itik'i in week pa'aj pe' inaqwa'mhitsik'i in leq'eneleya'xijkii pe' wasi', qa week yijawe'j ji'teje'm iye pa' qi iweli' lii Rojo.*

² Qa week pekhewe'en hik lunyejei qu' nempulijiju' pe' wasi' qa pa' qi iweli' qe qa' nijayanik'ikii pa' Moisés.*

³ Qa weekij iye in tuj pe' ta'liipha'm pa' Intata.*

* **9:24** Jud 3; Col 2:18   * **9:25** Ga 5:23; 1P 1:18; 5:4   * **9:27** He 6:8

* **10:1** Sal 44:1; Hch 7:11; Ex 13:21; 14:29   * **10:2** Hch 22:16; Sal

77:20; Mt 8:4; He 3:2   * **10:3** Ex 16:31

4 Qa weekij iye in iya'ji' pa' tisij pa' Intata, qe iya'ji' pa' iweli' ta'łji'teje'm pe' ute t'ekumiiji' pa' Intata hikpe' hik łunye'j qu' nite' nitone'kii pa'aj. Qa pe' ute qa hikha' ha' Cristo.*

5 Qa yaqamłi'ij qu' weeke' in nite' yi'sinheti'mkii pa' Intata pekhewe'en, qa hik ta'łijupi' in yaqaamij qu' week amaneyi'i' pe' łenutsik'i pa' yıstaxkii sehe' ham i'ni'i'.*

6 Week ekewe' łunyejeikii pa'aj jiyikfelittaxets pa'qu' injunyejeye'kii hats'inha qu' hasu'uj injunyejeyi'ijju'ł pakha'aj pekhewe'en in wekwekle pe' yisu'un ul'ets.*

7 Hasu'uj iyini'łi pe' witeqsi'nq'alits in łunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en. Ke' we'nika'ajji' pa'aj Intata łe'łjei yit'ij: —*Na' witset i'nju'kii qa tekju' qa iya'ju' iye, qa in niıpha'mkii qa qi in t'otoi pekhel leq'inyejeikii ul'ets.*— (Ex 32:6)*

8 Hasu'uj iye jıwanawitji'ijju'kii i'nesenits in łunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en in wanawitji'ijju'kii pa'aj ł'esenits, ma' qa pa' ewi'ł nełu qa yamets pe' wa'm veintitrés mil (23.000).*

9 Hasu'uj iye jıtajaajin pa' Yatsat'ax'inij in łunyejeyek pa'aj pe' uja'x pekhewe'en in yijaajintax, ma' qa naq'axijju' in nikfe'jju' pe' q'oiq'oyits pa'aj.*

10 Hasu'uj iye ul'ax i'nlijeje'ets pa' Intata qe hik łunyejei iye pa'aj pe' uja'x pekhewe'en qa nilanju'

---

* **10:4** Ex 17:6; Nm 20:7-13; Jn 4:14; 6:30-35 * **10:5** Jud 5 * **10:6** Mt 27:23; Stg 4:2; Nm 11:4,33,34; Sal 78:18; 106:14 * **10:7** Ef 5:5
 * **10:8** 1Co 6:18; Ap 2:14,20; 17:2; 18:3,9; Nm 25:1-18; Sal 106:29
 * **10:9** Nm 21:6

iye pa'aj pa' laqa ángel pa' Intata.*

11 Week ekewe' lunyejeikii pa'aj jiyikfelittaxets pa'qu' injunyejeye'kii, qa in we'nika'ajji' qe qa' ji'nijatshen, inekhewel in hats ju'un ji'teje'm pe' teke'lenju' neñuts.*

12 Qa hik ta'hijupi' pakha' qu' numti qu' hats t'uni' iju'tha qu' nite' naqsi'ji'ijkii pa' u'l'ax, nejeñju'tha hasu'uj qu' nanamju'.*

13 Pe' witaqjaajinkejeyei't ej hik lunyejei iye pe' ñanjaajinkejeyei pekhewep. Qa pa' Intata in yijaa'ija pa'qu' nit'ij qa pa'qu' naqsiijkii iye, qa hik ta'hijupi' qu' nite' nenwejini'il ewets qu' les nat'ani' pa' e'weju'li'hiju't pe' witaqjaajinkejeyei. Qa qu' nanamtaxi't ewets pa'qu' witaqjaajinkejeyei' qa pa' Intata qa nethiniñij pa'qu' ikheyiji'il qu' ilati'lik'ui.*

Na'aj Santa Cena.

14 Qa hik ta'hijupi' yejefets, ilati'lik'uiha pa' wit'iyinhejeyets pe' witeqsi'nq'alits.

15 Ekheweli't ñenikfeli'tkii. Jeli'lik'uiha aka' qu' hit'ilij ewets.

16 In ji'ya'ji' na'aj Santa Cena qa jiti't'ijetspha'm ñe'wisij pa' Intata, ¿me nite' hik lunye'j qu' ewi't jina'niji' in ji'ya'ji' pe' l'athits ha' Cristo? Qa in jiteluj iye na'aj tanapk'asitju' pan, ¿me nite' hik lunye'j iye qu' ewi't jina'niji' pa' l'ese'n ha' Cristo?*

* **10:10** Jn 6:41; Jud 16; Ex 12:23; 2S 24:16; 1Cr 21:15; Sal 78:49

* **10:11** Sal 102:18; Mr 10:30; 13:7 * **10:12** Pr 24:16; He 6:8

* **10:13** Nm 12:7; 2P 2:9 * **10:16** Mt 26:26,27; Mr 6:41; 14:22,23; Lc 22:17,19,20; 1Co 11:25,26; Ga 3:14; Hch 2:42,46; 20:7

17 Na'l pa' ewi'He in pan hikpa' ewi'f ju'uniji', qa hik ta'lijupi' in jo'lotstax yemjee qa ewi'He pa' i'nese'n, qe je'weekji' in ewi'f ju'uniji' in jite'uj pa' ewi'He in pan.*

18 Jel qeku'ni'lek ka' hunyjejei ne' Israel: pekhewe' tuj pe' inqa'metetsik'i testi'yij pa' Intata, pekhewe'en in tuj, ¿me nite' ewi'f i'ni'liji' pa' Intata? Ehe, ewi'f i'ni'liji'.*

19 ¿Pa'n ikji'ha aka' hit'ij? ¿Me ikji' qu' nana'li'm li'a'xe' pe' witeqsi'nq'alits? ¿Ye' me ikji' iye pe' witqats testi'yij pekhewe' witeqsi'nq'alits qu' nana'l pa'qu' ne'weju'ij?

20 Nite'. Nite' ikji' aka'an. Aka' ikji' yijat'ij pekhewe' tisi'ij pe' witeqsi'nq'alits, inwo'metetsle pe' tisi'ij qa nite' pa' Intata qu' netisij. Qa nite' hisu'un qu' ejuwaikali'ikij pe' inwo'metets.

21 Nite' leke' qu' iya'a'ji' pa' t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij qa' iya'a'ji' iye pa' t'ejuyets pe' inwo'metets. Nite' leke' iye qu' etuji'f pa' t'ejuyets pa' Yatsat'ax'inij qa' etuji'f iye pe' t'ejuyets pe' inwo'metets.

22 ¿Ye' me jiwo'oi qu' jintawakaninkii pa' Yatsat'ax'inij? ¿Me les jit'anipji' qu' jet'unitse' pakha'an?*

Ijamti'ijets yijat'ij pakha' mexe yumti pekhewep.

23 Week leke' pa'qu' jintaqsiijkii qu' jintesu'un, qa nite'le week qu' le'sitse'. Week leke' pa'qu' jintaqsiijkii, qa nite'le week qu' leke'ye' qu' jiniihini-jpha'm in jitajayan pa' Intata.

* **10:17** Jn 11:52; Ef 4:4 * **10:18** Gn 8:20; Lv 1:5; Nm 3:26; Dt 12:27; 1S 2:28; 1Cr 6:49; Sal 26:6; Ez 8:15; He 7:13 * **10:22** Ec 6:10

24 Hasu'uj pa'qu' ewi'le'le qu' natjamti letets. Ni-jamti'ets yijat'ij pekhewep.*

25 Luji'l week pekhewe' te'ninei pe' l'esenitjii, qa hasu'uj anfaakani'hij me talanheti'yifi pakha'aj pe' witeqsi'nq'alits hats'inha qa' nite' atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j.

26 Qe ka' we'nika'ajji' Intata le'lijei yit'ij pa'aj: — *Pa' Yatsat'ax'inij yatsat'axij ha'ne week sehe' epji' qa week pe' i'nipji' hane'en.*— (Sal 24:1)*

27 Qu' nana'l pa'qu' ewi'le' nite' tek'enets ha' Jesús qu' nisu'un qu' eki'li'ju' pe'qu' lets'ye', qa akha' qa lisu'un qu' ijayanii pe'qu' lets'ye', week luj pe'qu' nelisij qa hasu'ujle anfaakanij pa'n ta'hiji' pe' laqats, hats'inha qa' nite' atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j.

28 Qa qu' nana'l pa'qu' nit'ij ewets: —Aka'an l'ese'n hats yojo'oj in testi'yij ne' witeqsi'nq'alits,— ma' qa hasu'uj luj, hats'inha qa'nte' nitawjeme-tene' pa' yit'ij ewets aka'an, hats'inha iye qa' nite' atawe'je'etskii qa' nikesimen pa' atawe'j, *qe pa' Yatsat'ax'inij yatsat'axij ha'ne week sehe' epji' qa week pe' i'nipji' hane'en.* (Sal 24:1)*

29 Nite' k'iyet'ej in ikesimen pa' atawe'j qe pa' nite' ikesimen yijat'ij pa' latawe'j hikpa' k'iyetij. Qe ħinhats'ek qu' netitijitijijets qu' ul'axe' pa' yijunye'j qu' nata'lets pakha' nite' ikesimen pa' latawe'j?*

30 Qu' nek'iyinipji' qa' hit'ij le'wisij pa' Intata pa' tselisij qu' hetuj, qa ħinhats'ek qu' nenit'ij yiwets qu' yul'axe' qu' nata'lets pakha' hetuj in hit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata?*

* 10:24 Mr 10:45; Fil 2:4 * 10:26 Mr 13:19 * 10:28 Lc 10:8

* 10:29 Lc 6:37 * 10:30 Mr 8:6; Ro 1:8

31 Ekheweli'ł week pa'qu' etuji'ł, pa'qu' iya'ałji' qa pa'qu' aqsiilijkii iye, le'wis qu' aqsiilijkii qu' net'ejuyets in liwqinheti'ł pa' Intata.*

32 Hasu'uj aqsiimijkii pa'qu' nenwu'mju' pe'ye' ne' judiol, i'nh'i ne' nite' judiol, qa i'nh'i ne' ineje-fetsipji' pa' Intata,*

33 in yijunye'jek yakha' in ewi'He in howo'ojii week na'aj haqsiijkii qu' ni'sinhetij ene' week. Qa nite' howo'oi pa'qu' yakha' ye'le qu' hisu'unijupi', qe pe'qu' olotse' yijat'ij pa'qu' ni'sinhetij hats'inha qu' iliye'jeek.*

11

1 Ojonketik'i aka' yijunye'j qe ke'ek yakha' in hojonketik'i ka' lunye'j ha' Cristo.*

Efuts ne'ej witlijsitjiyifi.

2 Hewetfeli'lij e'm in qi in le'wis in laqsiilijkii in nite' hili'ilij in hijamti'ilyiikii qa nite' lanqami'lij iye in laqsiilijkii kekheve' hats k'ijatshenilij.*

3 Qa hisu'un qu' enikfe'li'letsha ha' Cristo in hikha' lejila' week na'aj jukhew qu' netk'enets, qa na'aj jukhew qa hik na'aj lejila'ek ne'ej lewhe'ye', qa pa' Intata qa hikpa' lejila'ek ha' Cristo.*

4 Qa hik ta'hijupi' pa'qu' jukhew qu' nit'onijju' pe'ye' leila' qu' nasinji' qu' niyin qa i'nh'i qu' nenfel ke' Intata le'lijei, pakha'an nite' yiwqinhet hakha' lejilatax.*

---

* **10:31** Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18 * **10:32** Hch 24:16; Fil 1:10 * **10:33** Mr 10:45 * **11:1** Fil 2:5; 1P 2:21 * **11:2** Mr 7:3; Jud 3 * **11:3** Ef 1:22; 4:15; 5:23; Col 1:18; 2:10,19; Gn 3:16; 1Co 3:23 * **11:4** 1P 3:16

5 Qa pekhe'le efu qu' nite' nit'oneju' pa'qu' leila'ye' qu' nasinji' qu' niyin qa i'nhi'i qu' nenfel ke' Intata le'lijei, pekhe'en qa nite' yiwqinhetek pa' lejilatax, ma' qa hik lunye'j qu' laaxaye' pa' leila'.*

6 Qa qu'nte' nisu'une' qu' nit'onjo' leila' ne'ntusij. Qa qu' newepink'i'ij qu' nitusijji' pe'qu' l'ewkujitse' i'nhi'i qu' laaxaye' qa' nit'onjo' pa'qu' leila'ye'.

7 Qa pa'qu' jukhewe' hasu'uj nit'onjo' pa'qu' leila'ye' qe lakha' hik lunye'j pa' lunye'j pa' Intata qa lakha' iye in qiji' qa wetjeyumtshenijupi' pa' Intata in qiji', qa efule in qiji' qa wetjeyumtshenijupi' ek pa' jukhew in qiji'.*

8 Qe pa' jukhew nite' ta'lets pa'aj pe'qu' efuye', qe pe' efu yijat'ij in ta'lets pa'aj pa' jukhew.*

9 Qa nite' iye ta'lets pe'qu' efuye' in wanaqsiijkii pa'aj pa' jukhew, qe pa' jukhew yijat'ij hikpa' ta'lets in wanaqsiijkii pa'aj pe' efu.

10 Qa in ta'hijupi' aka'an qa ta'hijupi' iye pe' angelits pe'qu' efuye' ni'ntaafinju' leila' qa' jutsiqaxe' in lakha' yiwqinhetji'ha pa' tenek'enhe'yipji'.

11 Qa inekhewelle in jitajayan ha' Yatsat'ax'inij, pe'qu' efuye' nite' les t'anipji' qu' qiye'ji' pa'qu' jukhewe', qa hik lunye'j iye pa'qu' jukhewe' nite' les t'anipji' qu' qiye'ji' pe'qu' efuye'.

12 Qe hik lunye'j pe' efu in ta'lets pa'aj pa' jukhew, qa na'aj jukhew in nekfik'i qa ta'letsek ne'ej efu, qa week ekewe'en ta'lets pa' Intata.*

13 ¿Pa'n lumti'il qu' lunye'je' aka'an? ¿Me le'wisijupi' pe'qu' efuye' qu' nasinji' qu' niyin qa'nte' nit'oneju'

* 11:5 Dt 21:11-12 * 11:7 Gn 1:27; Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18 * 11:8 Gn 2:21-23; 1Ti 2:13 * 11:12 Sal 104:24; Ap 3:14

pa'qu' leila'ye'? Nite' le'wisijupi' aka'an.*

14 ¿Me nite' lenikfe'li'lets na'aj jukhew ne'ej l'ewkujits in yijetinju' qa yeqwepin?*

15 Qa nikhehi'ij efu in yijetinju' ne'ej l'ewkujits qa qi'imji', qe lakha' testi'yij in ijetits ne'ej l'ewkujits qe qa' netit'oyijju' leila'.*

16 Qu' nana'l pa'qu' numti qu' hijanik'i aka' lunye'jkii nenikfelitets in ham iye pakhape' iye qu' injunyejeje', hik aka' week lunyejei nekhewep witlijtsitijiyitsii.

Nite' hik lunyejei qu' netekji' pa' lekujii pa'aj ha' Yatsat'ax'inij.

17 Hane'ej ekewe' qu' hit'ilij ewets nite' leke' qu' k'ewqinhetihiji' qe in lonot'axji'ij taxi'lij wetju'l pa' Intata qa nite' le'wis pa'qu' aqsi'jjiihijkii qe laqsi'jjiihijkii pa' ul'ax.

18 Aka' yojo qu' hit'ilij ewets aka'an: yakha' k'impi'ye'ej in lonot'axjiilij wetju'l pa' Intata qa te' nite' anyejeijilij wetju'l letqetheni'l wetju'lkii, lammi'ste in humti qu' yijaayi'ija aka' lunye'jkii.

19 Qe les le'wis qu' hik aka' lunye'je'kii, hats'inha qu' netwenhetii pekhewe' qu' nasinik'i pakha' yisu'un pa' Intata.*

20 Qa hik ta'lijupi' qa l'ekjiilju' qa lonot'axjiil wetju'l, hats nite' hik lunye'j qu' eki'lji' pa' lekujii pa'aj ha' Yatsat'ax'inij.*

---

* **11:13** Jn 5:22-30   * **11:14** Mt 28:20; Hch 4:2; 2Ti 4:11; 2Co 6:8   * **11:15** Fil 3:19   * **11:19** 2P 2:1   * **11:20** Mt 26:26-29; Mr 14:22-25; Lc 22:14-20; 1Co 10:14-22

21 Qe week ewifei yisu'un qu' aje'eł netek qa' nite' nonotkiyekii. Qa hik ta'hijupi' in uja'x pe' iyipkunju' qa pekhewepłe qa yek'uwetju'.

22 ¿Me ham etsili'il qu' eki'h'ju' qa qu' iya'aliju' iye? ¿Ye' me łuteni'ł pekhewe' yijayan pa' In-tata, qa qu' iwepinheti'ł wetju'ł iye pekhewe' ham yiwq'axine'? ¿Pa'n qu' hit'ilij ei? ¿Me k'ewqinhetilijji'? Nite', aka'an nite' łeke' qu' k'ewqinhetilijji'.

Na'aj Santa Cena.

23 Qe kekhewe' tselisij ha' Yatsat'ax'inij qa hik kekhewee'ija iye in k'ijatshenilij: pa' naja'xji' in te'ninei ha' Yatsat'ax'inij Jesús, t'eku'mi' pa' pan,*

24 ma' qa in hats yit'ijetspha'm łe'wisij pa' In-tata, qa napk'asitju' qa yit'ij: —Łuji'ł, hane'en hik ha'ne yese'n hane'en wetłisetij qe ta'li'ł ewets. Aqsi'ji'łijkii aka'an qa' anjamti'ilyik'i.—*

25 Qa hik łunye'j iye in hats yili'ijju' in tekju' qa t'eku'mi' pa' tok'o qa yit'ij: —Ha'ne i'nji' ha'ne tok'o hik enewe' yathits, qa hik ha'ne pa' ink'ayik wenit'ij. Aqsi'ji'łijkii aka'an qa' anjamti'ilyik'i qa yamji'jets qu' iya'jilji'.—*

26 Qe week qa yamji'jets qu' etuji'ł pa' pan qa ł'iya'alji' iye pa' i'nji' pa' tok'o, ekheweli'ł łenfeli'ł in wa'm pa'aj ha' Yatsat'ax'inij, qa' amłi'ilijii qu' netpiltaxju' iye.*

27 Pa'qu' jukhewe' i'nli'i qu' efuye' qu' netuj pa' pan qa' niya'ji' iye pa' i'nji' pa' tok'o t'ejuyets ha'

* **11:23** Jud 3   * **11:24** Lc 22:19   * **11:25** Lc 22:20; Jn 6:54

* **11:26** Fil 2:8; 3:10; Mr 8:38

Yatsat'ax'inij qu' nite' le'wisiiha pa' latawe'j ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa hats wetwul'enhette'ets pa' l'ese'n qa pe' l'athits ha' Yatsat'ax'inij.

²⁸ Qa hik ta'hijupi' pe'qu' nenkuyu'uj pa' pan qa' niya'ji' iye pa' i'nji' pa' tok'o, yojo qu' natjamtii eku'nijupkiiha me ikesimen me i'nli'i qu' nite' nikesimene' pa' latawe'j.

²⁹ Qe pa'qu' netuj pa' pan qa' niya'ji' iye pa' i'nji' pa' tok'o qa nite'le yumti in hats tuj pa' l'ese'n qa iya'ji' iye pe' l'athits ha' Yatsat'ax'inij, pakha'an hats lantanithenkeye'jle pa' tuj qa pa' iya'ji' iye.*

³⁰ Qa hik ta'hijupi' ekheweli'l in olots pe' nite' t'units qa pe' wanqaats'eju' iye, qa na'l iye pe' uja'x naxju'.*

³¹ Qa qu' jintajamti eku'nijupkiiha me ikesimen me i'nli'i qu' nite' nikesimene' pa' intawe'j, ma' qekhante' jintatanithenheti'ye'tax.

³² Qa in jitanithenhetiile, ha' Yatsat'ax'inij hikha' jiyitanithen qa je'qfe'metets qe nite' yisu'un qu' jina'nji'teje'm pekhewe' tejeyu'mtshenhetii hatse' qa' namii pa' qi lawak pa' Intata.*

³³ Qa hik ta'hijupi' yejefets, qa lonot'axjiilij wetju'l qu' eki'lju' qa' o'notkijiihijets pekhewep.

³⁴ Qu' nana'l pa'qu' niyipkun netek eku'nii pe'qu' etsi'ye', hats'inha qa' ham nitanitheni'ij pa' Intata qu' nata'lets pa'qu' leq'inye'je' in i'nji'teje'm pe' not'ax wetju'l. Qa kekhewep'le latsfaakani'hij qa' hatse'lu'ye' qu' natsamtaxi'l ei.*

* **11:29** Mr 12:40; 1Jn 5:16 * **11:30** Jn 11:11; Hch 7:60; 1Ts 4:13-15

* **11:32** Jn 5:22-30; Mt 12:41 * **11:34** 1Co 4:19

12

Pa' ewi't jiyitijinenij pa' Espíritu Santo.

¹ Yejefets, nite' hisu'un qu'nte' enikfe'li'lets in t'ejujets pa' Espíritu Santo pe' jiyelisij qa ji'yiya'yij.

² Ekhweli't lenikfee'letsha in mexente' f'ek'eni'lets pa' Intata, qa pakha'le qu' lunye'je' in qi in f'aqanhetiyikii in hijayani't pekhewe' witeqsi'nq'alits nite' iyet.*

³ Hik ta'lijupi' in hisu'un qu' enikfe'li'letsha in ham pa'qu' nit'ij qu' nata'lets pa' Intata leqe Espíritu: —U'ax pa' Jesús.— Qa ham iye pa'qu' nit'ij: —Pa' Jesús hikpa' Yatsat'axyij,— qu'nte' nata'le'ets pa' Espíritu Santo.

Pe' jiyelisijju' pa' Espíritu Santo.

⁴ Olots pekhel lunyejeikii pe' jitestiyijju' qa ji'yiya'yij qa ewi'He pa' ta'lets Espíritu.*

⁵ Olots pekhel lunyejeikii qu' ji'nt'ithayiki qa ewi'He ha' jit'ithayi'yi'm Yatsat'ax'inij.

⁶ Olots pekhel lunyejeikii ne'ej jite'wen le'sits yaqsiijkii pa'qu' jukhewe' qa ewi'He pa' Intata in ta'lets, hikpa' ewi'He in week yaqsiijkii.

⁷ Qa weekle ewilei testi'yij qu' nethinkii in i'nji' pa' Espíritu Santo, ma' qa weteni'fenij wetju'tkii,*

⁸ qe na'l pa'qu' netisij pa' Espíritu Santo qu' qi qu' nenikfe'lets pa'qu' nit'ij qa yasiinik'iha iye, qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo qu' qi qu' nenikfe'lets ke' Intata le'lijei qa nifeli'm pekhewep.*

* **12:2** Hch 8:32; 1Co 8:4; 14:10; 2P 2:16

* **12:4** Ro 12:6; 1Co 14:1;

Ef 4:8; He 2:4; 1P 4:10

* **12:7** Stg 4:5

* **12:8** Ro 12:7-8; Ef 4:11;

1P 4:11; 1Co 2:6-7

⁹ Qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo in les qi in nite' yeqeku' pa' Intata, qa pakhap qa tisijek pa' Espíritu Santo qu' nit'unhet pa'qu' nanqaats'etax.*

¹⁰ Qa pakhap qa yaqsiijkiyek pa'qu' ham lunye'ji'iju'l, qa pakhap qa i'nijji' ek pa'qu' nenqitijineyu'uj inwets pa' Intata, qa pakhap qa nikfe'letsek pa'qu' ni'wen i'nhi'i pa'qu' nepiye'ek'i me ta'lets pa' Espíritu Santo me i'nhi'i qu' nata'lets pakhape' iye espirituye', qa pakhap qa l'ajli'ij in tujtseikal pe' le'lijei, qa pakhap qa niqatek pa' ikji'.*

¹¹ Week ekewe'en hik pakha'le ta'lets iye pa' ewi'He in Espíritu, hikpa' netisijju' week ewitei pa'qu' nisu'un Lakha'.

¹² Jel geku'ni'tek na'aj ewi'l wit'ese'n, olots ne'ej lewekwekits, qa enewe' lewekwekits in olotstax qa ewi'He pa' wit'ese'n in weekli'ij, qa hik aka' lunye'j ha' Cristo.*

¹³ Week inekhewel, judío i'nhi'i qu' nite' ju-dioye', witlinek i'nhi'i qu' nite' witlinek'e, week inekhewel jiwempulijijju' pa' ewi'He in Espíritu qe qa' jina'nji'teje'm pe' lewekwekits pa' wit'ese'n. Qa week hik lunye'j qu' niya'ji' pa' ewi'He in Espíritu.*

¹⁴ Qe na'aj wit'ese'n nite' ewi'He, qe olots yijat'ij lewekwekits.

¹⁵ Pa'qu' witf'iye' qu' nit'ij, —Yakha' nite' ye'witkoi qa hik ta'lijupi' in nite' ha'nji'teje'm na' wit'ese'n.— ¿Me nite' i'nji'teje'm pa' wit'ese'n pakha'an? ¡l'nji'teje'm!

¹⁶ Pe'qu' witikfi'ye' qu' nit'ij: —Yakha' nite'

* **12:9** Lc 13:32; Hch 4:22,30; 10:38

1Jn 4:1-3 * **12:12** Jn 11:52; Ef 4:4
Col 3:11

* **12:10** Hch 19:11; 1Co 13:2;

* **12:13** Ga 3:28; Ef 2:13-18;

ye'witto' qa hik ta'lijupi' in nite' ha'nji'teje'm na' wit'ese'n.— ¿Me nite' i'nji'teje'm pa' wit'ese'n pekhe'en? ¡I'nji'teje'm!

17 Qu' week witto'yi'ij pa' wit'ese'n, ¿pa'n leqfenye'j lewek qu' nepi'ye'kii? Qa qu' weeke' pa' wit'ese'n qu' witi'fiyi'ij, ¿pa'n leqfenye'j lewek qu' ninji'wen pe'ye'?

18 Qa pakha'le Intata qa yeni' pa'qu' nisu'un qu' neni' pe' lewekwekits pa' wit'ese'n.*

19 Qa qu' weeki'ij pa'qu' ewi'le' pe' witwekwekits, qa ¿pa'n lunye'j qu' wit'ese'ni'ij?

20 Qa hik ta'lijupi' in olotstax yemjee pe' lewekwekits, qa ewi'le pa' wit'ese'n.

21 Pe'qu' witto'ye' nite' leke' qu' nit'ijets pa' witkoi: —Akha' a'hame'yijup, nite' hite'j ei.— Qa hik lunye'j iye pa'qu' witi'laye' nite' leke' qu' nit'ijets pe'qu' witi'iyeye': —A'hamitsi'il yijup, nite' hite'ji'l ei.—

22 Qe aka' lunye'j yijat'ij aka'an, pekhewe' jitungti qu'nte' net'unitse' hik pekhewe' les in nite' jitesu'un qu' hamitse' injup.

23 Qa pekhewe' les jiwepinij lewekwekits ha'ne i'nese'n, qa hik pekhewe' qa les in jitejeetsha, qa hik ta'lijupi' in nite' leke' qu'nte' jinti'ntaafine'ju', qe jiwepinij qu' ne'twenhetii.*

24 Qa pekhewep'e qa nite' hamik'ui qu' netit'oijo'. Hik aka' lunye'j pa' Intata in yaqsiijkii ha'ne i'nese'n qu' les jintiwqinhetji' pekhewe' nite' t'units,

25 hats'inha qa' nite' neqet'etse' wetju'lkii, qa'

---

* 12:18 Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17 * 12:23
Mr 6:4; 1P 2:7

nenkewet wetju'lkii yijat'ij enewe' lewekwekits ene' i'nesenits.*

²⁶ Qa hik ta'hijupi' qu' ewi'le' pa'qu' nanqaats'e enewe' lewekwekits ene' i'nesenits qa weekli'ij in wanqaats'uju', qa qu' ewi'le' pa'qu' le'wisi'imkii qa weekli'ij iye in le'sitsi'mkii.

²⁷ Ma' hayits, week ekheweli'l l'ese'n ha' Cristo, qa week ewifei ekheweli'l pe' lewekwekits pa' l'ese'n ha' Cristo.*

²⁸ Pekhewe' yijayan pa' Intata, pa' Intata yeni' qu' les netweipha'm pe' apóstoles qa pe' te'weyiju'l qa profetas,* qa pe' yojo'opji' ek pe' profetas qa maestros. Pekhewe' yojo'opji' ek pe' maestros, pe' yaqsiijkii pa'qu' ham lunye'ji'iju'l. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' yi'in pa'qu' nanqaats'e. Qa pe' yojo'opji' ek, pekhewe' yi'fen pekhewep. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' yithayiki pe' wekwek t'ejuyets pe' yijayan pa' Intata. Qa pe' yojo'opji' ek, pe' l'ajli'ij in tujtseikal pe' le'lijei.*

²⁹ ¿Me week qu' a'postolitsi'if? ¿Me week qu' oprofetali'if? ¿Me week qu' a'maestrol'i'ijipi'? ¿Me week qu' aqsiijkii pe'qu' ham lunye'jeyi'iju'l?

³⁰ ¿Me week l'estiyi'lij qu' aje'e'l it'unheti'l pa'qu' nanqaats'e? ¿Me week qu' l'aje'leji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' e'lijeyi'if? ¿Me week qu' eniqatji'ij pe' tujtseikal?*

³¹ Qa leste le'wis qu' mowo'ohii qu' nelisi'lij pa' Intata pekhewe' les yi'fen pekhewepe'. Ma' hayits, hane'ej qa k'efeelii'mha pakha' le'wis yijat'ij in

* **12:25** 1Co 1:10   * **12:27** Ef 1:23; Col 1:18

ikji': ewi'l jukhew nifel pe' yit'ijets pa' Intata.

1Co 12:9; 14:4; Ap 1:4; Ef 4:11; Stg 3:1; Mr 13:22

* **12:28** Profeta

* **12:28** Mt 16:18;

* **12:30** Lc 24:27

wit'ikheyi'j.*

13

Pakha' witeqsu'unka'x nite' leke' qu' nili'ij.

¹ Qu' yakha'ye' qu' l'aje'li'ij in tujtseikal pe'qu' yi'lijeye', le'lijei pe'qu' jukhewiika'le' i'nli'i qu' angelitse', qa hamle yeqsu'unka'xe', hik yijunye'j na'aj nijket in talanheti'yijetskii pe'ye' qa t'ai, i'nli'i ne'ej k'oiji' filii qe talanheti'yij wetju'lkii.*

² Qu' heyesti'yij qu' henfel pekhewe' qu' nana'l hatse', qa qu' netsikfe'lets iye pekhewe' ewi'hi'ijkii pa' Intata in nikfe'lets, qa qu' week netsikfe'lets iye pekhewe' wekwek qa qu' leke'ye' qu' haqsi-ijkii qu' net'ijaiyik'ui pe'qu' utek'e' pa'qu' na'ni' qe ta'lets pa'nte' yeqekuye'j, qa hamle ye'm pa' witeqsu'unka'x, ma' yakha' qa ham ye'weju'li'ij.*

³ Qu' he'yihinijkii pe'qu' yiwekwekitse' qe qa' hetisij laqe' pekhewe' if'iljetsits, qa qu' nite' nats'aye' yiwek qu' nek'inqilinenijju' ha'ne yese'n, qa hamle ye'm pa' witeqsu'unka'x, ma' qa' ham pa'qu' natsaxij.

⁴ Pa' witeqsu'unka'x lunye'j nite' eq'itaqsuna'x, eq'iltinhetsax. Pa' witeqsu'unka'x nite' eqemtshenetsaxijkii pe'ye'. Pa' witeqsu'unka'x nite' yit'ij letets qu' qiye'ji', nite' yumti qu' les nat'anipji' pekhewep.*

⁵ Nite' hik lunye'j na'aj nite' teqenehukii qa yaqsi'jhi'ijkii pa'qu' nisu'un, nite' naqameyu'uj

* **12:31** Nm 25:13; Stg 4:2   * **13:1** Jn 13:35; 1Jn 4:7-12; Mt 10:9

* **13:2** 1Co 14:1,3-6,22-39; Ef 4:11; 1Ts 5:20; Mt 17:20   * **13:4** 1Ts 5:14; Nm 25:13; Ga 4:17; 1Co 4:6

pe'ye', nite' aje'eł nayu'kii, nite' yijamti'ik'i pe'qu' ul'etsi'ik'i leneljei i'nli'i pe'qu' lenifenyeyetaxkii.*

6 Pa' witeqsu'unka'x nite' le'wisi'mkii in na'l pa'qu' lunye'je'kii nite' yatsathen, pakha' yijat'ij yijaa'ija in lunye'jkii qa yi'sinheti'mkii.*

7 Weekle t'eku'miju'l pe' a'tits, nite' eqekuftsax, nite' yili'ij pa' loq'otkineye'jik'ui pe' hats yiwjutsiqen pa' Intata, week went'unhetti'iju'l pe' wekwek.*

8 Pakha' witeqsu'unka'x nite' leke' qu' nili'ij, qa pekhewe'le nifel pa'qu' lunye'je'kii hatse' qa yili'ij hatse', qa pekhewe' iye l'ajli'ij in tujtseikal pe'qu' le'lijeje' yili'ij iye hatse', qa pa' witikfeliya'xets pe' wekwek yili'ij iye hatse',*

9 qe lammi'sle pa' na'l ine'm witikfeliya'xets, qa lammi'sle iye pa' jitefel qu' lunye'je'kii hatse',

10 qa qu' namtaxets qu' jinenikfee'letsha ma' qa pa' lammi'sle in jinikfe'ltaxets qa' hame'.

11 In mexe yo'me'la's k'iyet in l'anye'jek na'aj omela's, pa' hoksi'wen in lunye'jek na'aj omela's, yaqjamtikineye'jkii in lunye'jek na'aj omela's, ma' qa in hats ya'jit qa hili'ij lunye'j na'aj omela's.

12 Qe hane'ej in jite'wentax pe' wekwek hik lunye'j ne'ej witeqjelinetjii qe hats nite' na'liiju'ha. Qa qu' namtaxets pa' lahats'ij qa' jinte'wenija pa' lunyejeeyija. Hane'ej lammi'sle pa' tsikfe'lets, qa yamets hatse' qu' week netsikfe'letsha in lunye'jek lakha' in week nikfe'l yiwets.*

13 Hane'ej nite' yili'ij in na'l enewe'

* 13:5 Mr 10:45; Fil 2:4; Hch 17:16 * 13:6 Sal 119:142; Jn 8:14; 14:6 * 13:7 Stg 1:12 * 13:8 Mt 7:25,27; Lc 6:49; 11:17; 13:4; 16:17; Hch 15:16; He 11:30; Ap 11:13; 16:19 * 13:12 1Jn 3:2; 4:8; Pr 2:6; Jn 17:3; 1Co 8:3; Ga 4:9

wetshetk'ewi'l, enewe'en: pa' nite' inqekuyejeyij pa' Intata, pa' inq'otkineye'jik'ui qu' week jinenikfe'ltaxetsha hatse' qa pa' witeqsu'unka'x. Qa pakha' les t'anipji' ekewe'en pakha' witeqsu'unka'x.*

14

In tujtseikal ne'ej le'lijei.

¹ Mowo'oliiha qu' qi qu' ineqsu'uni'l, qa lesle le'wis qu' isu'uni'lha iye pa'qu' nelisi'lij pa' Espíritu Santo. Les in hisu'untax qu' isu'uni'l qu' nelisi'lij qu' enfeli'l ke' Intata le'lijei.

² Qe pa'qu' l'aje'li'ij in tujtseikal pe'qu' le'lijeye' iyeti'l pa' Intata qa nite' iyeti'l ene' jukhew, qe ham yepiye'ye' pe'qu' nit'ij. Pe' yit'ij ham nikfe'le'ets qe ta'lets pa' Espíritu Santo.*

³ Qa pakha'le qu' niyetij ke' wi'tlijei qa iyetik'ui yijat'ij pe'qu' jukhewe', ma' qa yikfelitets qa ni-ihinpha'm pe' lajamtikineyejeikii, qa yakaklin qa yi'fen iye pe' latawjets.

⁴ Pa'qu' l'aje'li'ij in tujtseikaltax pe'qu' le'lijeye' lakha'le in weniihinlepha'm, qa pakha'le qu' nenfel ke' Intata le'lijei qa niihinpha'm pe' yijayan pa' Intata.

⁵ Yakha' hisu'untaxija qu' e'weeki'il qu' l'aje'li'ij qu' tujtseikale' pe'qu' e'lijeyi'il, qa lesle in le'wiisija qu' enfeli'l ke' Intata le'lijei. Qe pa'qu' nenfel ke' Intata le'lijei les t'anipji' pa'qu' l'aje'li'ij in tujtseikaltax pe'qu' le'lijeye'. Ye'ehe, in na'l yijat'ij na'aj niqat pe'qu' nit'ij hats'inha qu' week

* 13:13 1Ts 1:3 * 14:2 1Co 12:10

nenikfe'lik'iha pekhewe' hats yijayaanija ha' Jesús qa' les net'unitsij pe' latawjets.

⁶ Qa hik ta'hijupi' yejefets, jitejeyumtshen qeku'nijupi' ek aka'an. Qu' l'aje'hi'ij qu' hit'ij pe'qu' ham* nenikfe'le'ets wi'tlijei, ¿lekpa' qu' ne'weju'lij? Qa qu' henfelle pakha' qu' i'nk'ate epi'ye'elik'i, i'nhi'i qu' henfel pakha' qu' mente' enikfe'li'ilets, i'nhi'i pa'qu' nana'l hatse', i'nhi'i pa'qu' k'ijatsheni'ij ke' Intata le'lijei, qa weju'lij yijat'ij.

⁷ Qa hik lunyejei iye ne'ej fihi in nite' lunyejeyiju'l ene' na'l pe' hii, axe'm ne'ej foj flauta i'nhi'i na'aj fihi arpa qu' nite' neqet'axi'ik'i pa'qu' l'anye'je' ¿pa'n lunye'j qu' jinenikfe'lik'i pa'qu' nijtaxik'i?*

⁸ Qa pe'qu' nawatlan qu' nite' neqet'axi'ik'i pe'qu' lofoje', ¿lekpa' qu' nanaqsi'j qu' natjanitheni-jup qu' nawatlan?*

⁹ Qa hik ejunyejeyi'l in nite' yeqet'etsik'i pe' littaxilij in l'iyeti'l, ¿qa lekpa' qu' nenikfe'lik'i pa'qu' enqitijineyutaxi'ij? Ma' qa hik lunye'j na'aj iyeetle na'aj i'ni'.

¹⁰ Ha'ne week sehe' ipji' olots pe' witlijeikal qa ham pa'qu' wi'tlijeje' qu' ham nake'ji'.

¹¹ Qa qu' nite' netsikfe'li'ik'i pa' ikji' pa' yittaxij, ma' qa yakha' qa yetujtseika' qa lakha' iye qa tujt-seika' iye.

¹² Hik ta'hijupi' ekheweli'l in lisu'uni'lha pa'qu' e'niya'yi'lij qu' nelisi'lij pa' Espíritu Santo, qa' mowo'ohijiiha ekewe'en pa'qu' les neniinpha'm

---

* **14:6** 1P 4:13 * **14:7** Ap 5:8; 14:2; 15:2 * **14:8** Nm 10:9; Is 58:1; Jer 4:19; Ez 33:3-6; Jl 2:1

pe' latawjets pe' inejefetsipji'.*

13 Qa hik ta'lijupi' pa'qu' l'aje'li'ij in tujtseikal pe'qu' le'lijeye', qa' niyinijets pa' Intata qu' netisij qu' neniqat pa' ikji'ha pa'qu' nit'ij.

14 Qe qu' tujtseikale' pe'qu' hit'ij qu' nek'iyin, yijaataxija qu' niyin pa' yitawe'j qa pakha'le yaq-jamtikineye'jkii qa nite' leke' qu' net'ijaifik'i.*

15 ¿Qa pa'n qu' yeqfenye'je' yiwek? Qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' nek'iyin qa les le'wis qu' nek'iyin iye qa' heniqat pe'qu' hit'ij. Qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' heil-ijsii qa les le'wis qu' heilijtsii iye qa' heniqat pe'qu' hit'ij.

16 Qe qu' it'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei qu' iwqinhetji' pa' Intata, ¿qa pa'n qu' leqfenye'ji'ij qu' nit'ij: —Hik kakha' qu' lunye'je' (Amén)— pakha' qu' nite' nenikfe'le'ets pe' tujtseikal wi'tlijei qu' it'ij in hit'ijetspha'm le'wisij?*

17 Qe in tujtseikal pe' hit'ij in hit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata, le'wisijupi', qa nite'le nihipha'm pa' latawe'j pakhape'.

18 Hit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata in yakha' les olotsij in l'ajli'ij qa hitji'ij ne'ej ham nikfe'le'ets wi'tlijei qa nite' hik ejunyejeyi'ł.*

19 Qa les in hisu'un qa jinot'axjiiij wetju'ł pa' Intata qu' leefi'ik'i (5) pe'qu' hit'ij pe'qu' jinenikfe'lik'i qu' nek'iyet qa nite' qu' hit'ij pe'qu' ham nenikfe'le'ets wi'tlijei, hats'inha qa' le'wis qu' nek'inq'ijatshen, qa nite' lunye'jiju'ł pe'qu'

* 14:12 Nm 25:13; Ga 1:14; 5:25; Sal 51:11; Lc 11:34; Jn 1:33; Hch 2:4; Ro 8:9; Tit 3:5; 1Jn 4:1; Ap 3:22

* 14:14 Sal 51:12; Ga 5:22; Tit

3:14 * 14:16 Sal 72:19; Ap 22:21

* 14:18 Ro 1:8

diez mil (10.000) nametsji' pe'qu' nenittaxij ham nikfe'le'ets wi'tlijei.*

²⁰ Yejefets, hasu'uj hik ejunyejeyi'il ne'ej ome-hets in hijamti'ilkii. Ye'ehe, hik ejunyejeyi'il ne'ej i'nk'a telufik'i omehets nite' nikfe'liikii pa'qu' ul'axe', qa hikle ejunyejeyi'il ne'ej ajtei pa'qu' aq-jamtikineyejeyi'ilkii.*

²¹ Ke' we'nika'ajji' Intata le'lijei yit'ij: —*Ha'nijji' hatse' pe' jukhew tujtseika' le'lijenyejei qa ha'nijji' iye hatse' pa'qu' leji'ye' pakha' tujtseika' ta'tji' qu' nek'iyetik'ui ha'ne witset, qa tunyej ji'ij qu' nite' netk'ene' yiwets.*— (Is 28:11) Hik aka' yit'ij pa'aj ha' Yatsat'ax'inij.

²² Ma' qa hik ta'lijupi', in na'l na'aj iyetij pekhewe' ham nikfe'lets wi'tlijei, nite' t'ejuyets pe' tek'enets ha' Jesús, qe t'ejuyets yijat'ij pe' nite' tek'enets ha' Jesús qe qa' jutsiqetsi'im in na'l pa' lantanithenkeye'j hatse'. Qa kekhewe'le Intata le'lijei in tefelhitii, qa nite' t'ejuyetsek pe' nite' tek'enets ha' Jesús, qe t'ejuyets yijat'ij pe' tek'enets ha' Jesús qe qa' jutsiqetsi'im in yi'fen pa' Intata.

²³ Jit'enqeku'ni' ek qu' e'weeki'il qu' onot'axi'lij wetju'l in hats l'ek'eeni'letsha ha' Jesús, qu' week l'aje'li'ij qu' iyeti'lij pekhewe' ham nikfe'lets wi'tlijei, qa qu' nente'nuyi'l ewetsji' pe'qu' nite' nenikfe'le'ets aka'an i'ni'i pe'qu' nite' nijayane' ha' Jesús, ¿me nite' yit'ilij ewets qu'nte' eik'une'yi'il wetju'l?

²⁴ Qa qu' week enfeli'l ke' Intata le'lijei, ma' qa qu' nente'nuyi'l ewetsji' pa'qu' nite' netk'ene'ets

* **14:19** Mt 12:37 * **14:20** Sal 131:2; Is 28:9; Mt 18:3; Ro 16:19; Ef 4:14; He 5:12-13

ha' Jesús i'nhi'i pa'qu' nite' nenikfe'le'ets aka'an, ma' qa' week nepi'ye'eł, qa' nenikfe'łletets in qi pa' lewuł'ax qa' nenikfe'lets iye in tatanithenheti'yij hatse' pe' lewuł'ets.

25 Qa' noksi'wen iye in uł'ets pe' hamtax nikfe'le'ets leq'inyejeikii uł'ets. Ma' qa' nototjoijo' qa' qi qu' niyinii pa' Intata, ma' qa' nit'ij: —Yijaa'ija in i'nił'etji'ju' pa' Dios.—*

26 ¿Qa' pa'n qu' ji'nt'ukinji' in t'ejuyets week ekewe'en yejefets? Qu' onot'axi'lij wetjuł pa' Intata i'nhi'i qu' nana'l pa'qu' netlijsii, pa'qu' nenfel ke' Intata le'lijei, pa'qu' nenfel pa'qu' nikfelitets pa' Intata, pa'qu' f'aje'łeji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' le'lijeye', qa' pa'qu' neniqat pe' tujtseikal. Qa' lesle le'wis qu' weeke' ekewe'en qu' net'ejuyets qu' neni-ihinpha'm pe' łatawjets pe' inejefetsipji'.*

27 Qu' nana'l pa'qu' f'aje'łeji'ij qu' tujtseikale' pe'qu' le'lijeye' i'nhi'i qu' wetsjuk'e i'nhi'i wetshetk'ewi'le' qa' hats uja'xe'le, qa' hasu'ujle week niyetju', ewii'łeji'ij pa'qu' niyetji'ij, qa' week ewiłei nana'l pe'qu' neniqat.

28 Qa' qu' hame'le pe'qu' neniqat, qa' hasu'uj niyetju' pe' witlijsitjiiyifi. Łatawjetsłeji' qu' naqsi-ijkii aka'an qa' pa' Intata qa' hats yepi'ye'.

29 Qa' qu' nana'l pe'qu' nenfel ke' Intata le'lijei, qa' wetsjuk'ełe i'nhi'i qu' wetshetk'ewi'le' qa' pekhewepłe qa' nejełik'ui pe'qu' nenfel pekhewe'en.*

30 Qa' qu' nana'l pekhewe' i'nju'kii pa'qu' nana'li'm pa'qu' neneqfelinheyu'uj ta'łets pa'

---

* 14:25 Is 45:14; Zac 8:23   * 14:26 1Co 12:10   * 14:29 1Jn 4:1

Intata qa nili eku'nij pakha' qu' mexe niyettax qa niwejin eku'nij qu' niyet pakha'an.

³¹ Qe week ekheweli'f leke' qu' enfeli'f ke' Intata le'lijei qu' ewii'leji'ij pa'qu' nenfel hats'inha qa' week qu' nenikfe'lets eke' wi'tlijei qa qu' t'unitsi'ij iye pe' latawjets.*

³² Pekhewe' nifel ke' Intata le'lijei, lekhewelle in wetjelli'ik'ui qu' nenfel.

³³ Qe pa' Intata nite' Dios pa' nite' yeqet'axkii, qe Dios yijat'ij pa' wit'ikesimeya'xlekii in lunyejeyek he' week le'lijtsitjiyits he' yijayan pa' Intata.*

³⁴ Ne' efuts hasu'uj net'ewui in mexe not'axij wetju'f pa' Intata qe nite' lenexke'ej qu' niyet. Netk'en yijat'ij in l'anye'jek ke' Intata le'lijei.*

³⁵ Pe'qu' efuye' qu' nenikfe'liyu'ets pa'qu' nepiye'ek'i in not'axij wetju'f pa' Intata, qa' nanfaakanij pa'qu' lewhe'ye'ye' qu' namii pe'qu' letsi'ye', qe yeqwepin pe'qu' efuye' qu' niyetji'ju' pe'qu' nonot'axij wetju'f pa' Intata.*

³⁶ ¿Me ekheweli'f Corinto lelets qu' nata'li'f etji'ju' ke' Intata le'lijei? ¿Ye' me u'ja'xh'i'if qu' esti'yi'lij?

³⁷ Qu' nana'l pa'qu' numti lakha' qu' nenfel ke' Intata le'lijei, i'nhi'i pa'qu' numti qu' nana'l pa'qu' netisij pa' Espiritu Santo, qa' les le'wis qu' nenikfe-litetsha ekewe' he'nq'ika'alij ei in ta'lets in yisu'un ha' Yatsat'ax'inij.

³⁸ Qu' nana'lle pa'qu' nite' numtiye' aka'an, ma' qa' iwejinki'if, hasu'uj ek'eni'lets.

* **14:31** Lc 16:25   * **14:33** Ef 6:18   * **14:34** 1Ti 2:11-12; 1P 3:1

* **14:35** Mt 1:19; 1P 3:1

39 Hik ta'lijupi' yejefetsipji', isu'uni't qu' en-feli'hi'm pekhewepe' ke' le'lijei pa' Intata, qa hasu'uj qu' aq'ayini'lij pe' l'ajli'ij in tujtseikal pe' le'lijei.*

40 Qa lesle le'wis qu' aqsiiji'lju'ha in lonot'axilij wetju't pa' Intata. Hasu'uj qu' pekhele'ji'kii nite' yeqet'axkii.*

15

Cristo ita'x iye.

1 Qa hane'ej qa hisu'un qu' k'ikfelitilets yejefets, kekhewe' le'sits witlijei. Hik kekhewe' hayiits k'efeli'hi'm, hik kekhewe' l'eku'mi'lju't qa hik ik kekhewe' iye nite' lanqami'lij,*

2 ma' qa hik kekhewe' ta'lets in hats i'liyi't qu' yijaayi'ija qu' ku'mi'hi' kekhewe' k'efeli'hi'm, qa qu' nite'le yijaayi'ija qa ikji' ham weju'hi'ij in nite' leqekutaxi't.*

3 Qe yakha' k'ehisilij kakha' les qiji' hik kakha' yakha' iye heyesti'yij, kakha'an: ha' Cristo in wa'm infi qe ta'lets pe' inwul'ets, hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' Intata le'lijei.*

4 We'nenifi pe' lenimetuk, qa ita'x iye in yamets wetshtk'ewi't neluts, hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' Intata le'lijei.*

---

* 14:39 Nm 25:13; Ga 4:17 * 14:40 Ro 13:13 * 15:1 Pr 24:16

* 15:2 Ga 4:11; He 6:8 * 15:3 Jud 3; 1Co 8:11; Mt 26:54; 1P 1:20

* 15:4 Mt 12:40; 27:59-60; Mr 15:46; Lc 23:53; Jn 2:22; 19:41-42; 1Ts 4:14; Sal 16:10; Is 53:10; Os 6:2; Hch 2:25-32; 13:33-35; 26:22-23

⁵ Qa we'nethinets pa'aj ha' Cefas (Pedro) qa i'nk'ale qa we'nethinets iye he' doce (12) l'ijatsshenhei.*

⁶ Qa i'nk'ale qa we'nethinets iye pe' olots inejefetsipji' t'ani' quinientos (500). Pekhewe'en olots pe' mexe ihii qa nite' olots pe' hats naxju'.*

⁷ Qa i'nk'ale qa we'nethinets iye ha' Jacobo, qa i'nk'ale iye he' week apóstoles in we'nethinets iye.*

⁸ Qa yakha'le qa hetke'leenijju' in we'nethin yiwets, qa hik yijunye'j na'aj omela's in yijanik'i pa' lenjeyumtshenektax qu' nenekfik'i.*

⁹ Qe yakha' nite' hik yuk'elji' he' apóstoles, qa nite' iye ye'weju'hij qu' lenqiye'yij apóstol qe hanaw-itjiju'kii he' hats yijayan pa' Intata.*

¹⁰ Qa pa' qi leq'ilta'xyij pa' Intata qa hikpa' ta'lets qa hats ya'apostolij, qa pa' leq'ilta'xyij in tselisij nite' hik lunye'j qu' ham ne'weju'li'ij, qe yakha' les qi in he'yithayii qa nite' lunyejei week hekhewe'en, qa nite'le yakha'le qu' nata'l yiwets, qe pakha'le leqi'fenkeye'j pa' Intata hikpa' ta'lets.*

¹¹ Qa nite'le hik aka' qu' les qiye'ji', yakha' qu' henfel i'nli'i hekhewe'en qu' nenfel, lunye'j ji'ij, qe uja'xle in henfeli'l eke' le'sits witlijei qa ekheweli'l qa l'ek'eni'hik'i qa hik aka' les qiji' yijat'ij.

¹² Qa in tefelhitii ha' Cristo in niyik'uipha'm pe' naxju' qa ila'x iye, qa zinhats'ek ekheweli'l pe' uja'x in yit'ijets in nite' ihii iye pe' naxju'?*

---

* **15:5** Lc 24:34,36; Mr 16:14; Jn 20:19,26; Hch 10:41   * **15:6** Mt 28:10-20   * **15:7** Stg 1:1; Hch 1:3-11   * **15:8** 1Ti 1:13-16; Hch 9:1-8   * **15:9** Ef 3:8; Fil 3:6; 1Ti 1:16-17   * **15:10** 2Co 3:5; Fil 2:13; Col 1:29   * **15:12** Mt 17:9; 22:23; Mr 12:18; Lc 20:27; Hch 23:8; 2Ti 2:18

13 Qu' nite' iliye' iye pe' naxju', ma' qa ha' Cristo qekha nite' jeek ila'xe' ji'ijtaxek.

14 Qa qek nite' ila'xe' iye ha' Cristo, qekha hamtax ne'weju'hi'ij in henfeli'l in ila'x iye, qa hik lunye'j iye qekha hamtax ne'weju'hi'ij pa' nite' eqekuyejeji'ij.

15 Qekha hik yijunyejetaxi'l iye qu' yiwo'tk'onhetsitseh'il in henfeli'l pa' Intata in yilin iye ha' Cristo, hikha' teestax qek ila'xe', qu' yijaayi'ija qu' nite' iliye' iye hatse' pe' naxju'.*

16 Qu' nite' iliye' iye pe' naxju', ma' qa ha' Cristo qekha nite' jeek ila'xe' ji'ijtaxek.

17 Qu' nite' ila'xe' iye ha' Cristo, ma' qa ekheweli'l in nite' leqeku'ul ham e'weju'hi'ij, mexe na'ltaxi'l etji' iye pe' ewul'etsi'l.

18 Qu' hik aka' lunye'je' qa kekhe'we' yijayan ha' Cristo hats naxju' qekha hats namtaxii pa' qi lawak pa' Dios.*

19 Qa pe' inihii in ewi'He in t'ejuyets in jit'otki'ik'ui ha' Cristo, ma' qekha qi qek jif'iljetsitsetax.

20 Ehe, yijaa'ija in ila'x iye ha' Cristo, lakha' yojo'oj in ila'x iye pa'aj qa i'nk'ale hatse' qa' iliye' pe' hats naxtaxju'.*

21 Qe pa' witwamhi' in uiteje'm ta'lets pa' ewi'l jukhew (Adán), qa hik lunye'j iye in na'l pa' hihijii hatse' pe' hats naxtaxju' qe ta'lets pa' ewi'l iye jukhew (Cristo).*

22 Qe in ta'lets pa' Adan'ik'i qa week wa'm, qa in ta'letsek ha' Cristo qa week qu' iliye' iye.*

* 15:15 Mt 26:60; Jn 15:26 * 15:18 1Ts 4:16; 1P 5:14 * 15:20 Ex

23:19; Lv 2:12; Ro 8:23; Col 1:18 * 15:21 Mt 10:21; 28:5-6; Jn 8:51; 11:25; 20:9,15-18; Fil 3:10; Gn 3:1-7; Ro 5:12-14; Mr 16:6; Lc 24:5-8,34

* 15:22 Ro 14:9

23 Qa teiti'ij qu' iliye' week ewilei: ha' Cristo hats yojo'oj in ila'x iye, qa ink'aye'le pe' yatsat'etsij qu' iliye' iye hatse' qu' netpiltaxju'.*

24 Ma' qa' hats namets pa' lahats'ij qu' hame' ha'ne week, ma' qa ha' Cristo in tenek'enheitax qa' netisij pa' latata Dios, qu' hats week niwu'enhettaxju' pe' l'ejuihifets, pe' inwo'metets, qa pe' wittatalipji' pe' witsetits qa pe' witt'unhaxits week ha'ne sehe' ipji'.*

25 Qe lakha' ha' Cristo les le'wis qu' namhi'ijii in tenek'enhei qu' netestiitaxij qu' week not'otsipji'kii pe' l'ejuihifets.*

26 qa pa' teke'lenju' l'ejuihife qu' niwu'enhettu' qa nilan qa haami'ija pakha'an hikpa' pa' witwamhi'.*

27 Qe ke' we'nika'ajji' yit'ij: —*Pa' Intata tisij ha' Cristo qu' week netnek'enhe'yipji'.*— (Sal 8:6) Qa in testi'yij qu' week netnek'enhe'yipji', qa aka'an qa yeqet'axik'i in nite' i'nji'teje'm pa' Intata, qe pa' Intata hikpa' tisij qu' week netnek'enhe'yij.

28 Qa in hats week tenek'enhe'yij hakha'an, qa in Wita's qa' newetisij qu' netnek'enhe'yipji' ek pakha' tisij in tenek'enhe'yipji' pe' week, hats'inha pa' Intata qa' week netnek'enhe'yipji' enewe'en.*

29 Qa qu' nite' hik aka' lunye'je', ¿pa'n qu' leqfenyejeye' lewek pekhewe' wempuli'jjiiju' qu' net'ejuyets pe' hats naxju', qu' yijaayi'ija qu' nite' iliye' hatse' pe' naxju'? ¿Qa inhats'ek in

* 15:23 1Ts 4:17 * 15:24 Mt 5:16; 11:27; 24:6; Mr 13:7; Lc 11:13; Jn 8:42; Ef 1:21; 5:20; Hch 8:10; 1P 3:22 * 15:25 Lc 1:33; Ap 11:15; Sal 110:1; Mt 22:44; Ef 1:22 * 15:26 2Co 5:4 * 15:28 Jn 5:19; He 1:2; Sal 104:24; Ef 1:23

wempuli'jjiiju' qu' net'ejuyets pe' hats naxju'?

³⁰ ¿Qa inhats'ekek iye in week neluts in na'li't yijup pe' wekwek a'tsits qa iftsits iye?

³¹ Week neluts yaqamjiiikii qu' hawa'm. Yijaa'ija aka'an in yijunye'j yejefets. K'efeli'li'm aka'an qe qi in le'wisi'mkii pa' yitawe'j qe nite' leqeku'ut lijayani'ha ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.*

³² Qu' net'ejuite yiwets in hik yijunye'j qu' hawatlani't hekhewe' jukhew hik lunye'j na'aj nowe't he' Efeso leifets, ¿qa pa'n hii pa'qu' natsaxij? Ye'ehe, qu' yijaayi'ija qu' nite' ihiye' iye pe' naxju', qa' jintit'ijju' pakha' yit'ijju' pa'aj pe' jukhew'ik'i: — *Jitekkii, jiyaju'kii qe uje' qu' jinanaxju'.*— (Is 22:13)*

³³ Hasu'uj meneqfeetsinhetkii: qu' e'meti'imkii pekhewe' ul'ax pa' yaqsiiikii, ma' qa' atsayets in le'wistax pa' laqsiiikii.

³⁴ Onomi'lpha'mkii qa' jeli'hik'uiha pa' ejunyejeyi't, yape ili'ihij pa' ul'ax, qe na'l pe' i'ni't etji'teje'm nite' nikfe'lets pa' Intata. Hit'ij aka'an qe qa' k'ewepinheti't wetju't.*

³⁵ I'nti'i qu' nana'l pa'qu' ninaqfaakanij nikfe-liyu'ets qa' nit'ij: —¿Pa'n lunye'j qu' ihiye' iye pe' naxju'? ¿Pa'n qu' lunyejeye' hatse' pe'qu' i'nk'a l'esenitse' qu' ihiye'tax iye?—

³⁶ ¡Akha' ham lenikfe'le'ets! Pe' l'entaxju' nite' leke' qu' nata'l qu' nite' qhu'feje'm pe' lo'.*

³⁷ Qa pe' l'enju' nite' pe'qu' hats qiye'pha'm, qe pe' lo'le hikpe' l'enju', i'nti'i qu' trigo lo'ye', i'nti'i pekhewep iye loi.

---

* 15:31 Ro 8:36 * 15:32 Ef 1:1; 1Ts 2:19 * 15:34 Tit 2:12; 1Co 4:14 * 15:36 Jn 12:24

38 Qa pakha'le Intata qa pa'qu' nisu'unle qu' leqfenye'ji'ij, week ne'ej lo' na'aj lunye'j in ta'l.*

39 Nite' week qu' lunyejeye' wetju'l'ene' i'nesenits. Jukhew qa efuts tujtseika' lunyejei l'esenits, inqa'metets pakha' lunyejei iye l'esenits, junatai yeqet'axijiju'l' iye l'eseninyejei qa sehets qa tujtseika' iye lunyejei l'esenits.*

40 Qa hik lunye'j iye in yeqet'axijiju'l' pa' l'eseninyejei na' wa'sji' qa ha'ne sehe' epji' qa yeqet'axijiju'l' iye pa' l'eseninyejei. Pa' le'sinyejei na' wa'sji' ewi'He, qa pa' le'sinyejei ha'ne sehe' epji' qa ewi'He iye.*

41 Ne' junu' yeqet'axijiju'l' pa' le'sinye'j. Qa ne' juwel yeqet'axijiju'l' iye pa' le'sinye'j, qa ne' footekii qa lunyejeile wetju'lek pa' le'sinyejeyek.

42 Qa hik lunye'j iye qu' iliy'e' pe' hats naxtaxju'. In tajkati'yik'ui qa hipipji', qa qu' ila'xe' iye qa nite' l'anuuyl'i qu' hipipe'ji'.*

43 In tajkati'yik'ui hats ul'ax, qa qu' ila'xe' iye qa qi qu' le'wise'. In tajkati'yik'ui nite' t'un, qa qu' ila'xe' iye qa qi qu' net'un.*

44 In tajkati'yik'ui wit'eseenle, qa qu' ila'xe' iye pa' l'ese'n qa hats espiritule. In na'l aka' wit'esenitsle, ikji' na'l iye pa' wit'eseninye'j espiritule.

45 Hik aka' yit'ij ke' we'nika'ajji' in yit'ij: —Pa'yojo jukhew, Adán, yojo pa'aj in taqsijkitiyijkii qa na'li'm pa' lila'x t'ejuyets ha'ne sehe',— (Gn 2:7) qa

* 15:38 Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17 * 15:39

Fil 3:3 * 15:40 Lc 9:31-32; Hch 22:11 * 15:42 Ro 2:7; Ef 6:24;

2Ti 1:10 * 15:43 2Co 6:8; 13:4; 1P 5:4; Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; Ap 11:17

hakha'le teke'lenju' Adán (Cristo), qa taqsijkiti'yij kiyek in espíritu ta'lets pa' witiła'x nite' yili'ij.*

46 Qa nite'le pakha' witiła'x espíritule qu' yojo qu' nana'l, qe pa' witiła'x t'ejuyets ha'ne sehe' hik pakha' yijat'ij in yojo in na'l, qa i'nk'ále pa' witiła'x espíritule.

47 Pa' yojo jukhew ta'lets ha'ne sehe', sehe' leite', qa pa' teke'lenju' jukhew qa ta'hiipha'm na' wa's.*

48 Pa' lunye'j in sehe' leite' qa hik lunyejei week pe' i'nipji' ha'ne sehe'. Qa pa' lunye'j ha' wa's leite', qa hik lunyejeje'ek pe' i'nii hatse' na' wa's.*

49 Hane'ej hik injunyejei pa' lunye'j pa' jukhew ta'lets ha'ne sehe', qa i'nk'ále qa' hik injunyejeje' iye hakha' ta'hiipha'm na' wa's.*

50 Hit'ilij ewets yejefets, ene' i'nesenits qa pe' i'nathits nite' leke' qu' nuiji'teje'm pa' tenek'enheiji' pa' Intata, nite' weju'lij iye pa' nite' yape qu' na'n ji'teje'm pa' nite' yili'ij.*

51 Hane'ej qu' k'efeli'hi'm ka' ham nikfe'le'ets: nite' week qu' jinanaxju', qa je'weekle qu' ji'nk'aihitse' pa'qu' injunyejeje'.

52 Hik qu' lunye'je' in q'uts ne'ej witto' qu' ji'nk'aihitse' pa'qu' injunyejeje'. Hik aka' qu' lunye'je'kii qu' hats l'aka'the' ye'le qu' nat'aiji' pe' foj, qe pe' foj qu' nat'ai qa pe' hats naxtaxju' yijayan ha' Cristo qa' ihiye' iye qa' i'nk'aihitse' pe' l'esenits nite' wa'm, qa inekhewel in mexe ji'hi qa' jinink'aihit iye pa'qu' injunyejeje'.*

53 Qe les le'wis ha'ne nite' yape qu' nuyik'ipha'm

* 15:45 Ro 8:2 * 15:47 Gn 2:7; 3:19; Sal 90:3 * 15:48 Fil 3:20-21

* 15:49 Gn 1:27; 1Jn 3:2 * 15:50 Fil 3:3; Mt 16:17 * 15:52 Mt 24:31; 1P 1:5

pa' nite' yili'ij, ha'ne wa'm qa' nuyik'ipha'm pa' nite' wa'm.*

⁵⁴ Qa qu' hats nuyik'ipha'm ha'ne nite' yape pa' nite' yili'ij, qa ha'ne wa'm qa' nuyik'ipha'm pa' nite' wa'm, ma' qa hats namik'ui kakha' yit'ij ka' we'nika'ajji' in yit'ij: –*Ka' witwamhi' hats tenekui, tuj na' witaxiye'j.* (Is 25:8)*

⁵⁵ *Witwamhi', ¿pa'n ikji' pa' axiye'jij? Witwamhi', ¿pa'n ikji' pa' ani's?–* (Os 13:14)

⁵⁶ Pa' łani's pa' witwamhi' hikpa' pa' witwuł'ax, qa pa' łet'unha'x pa' witwuł'ax qa kekheve' yika' pa'aj pa' Moises'ik'i (ley).*

⁵⁷ Hane'ej qa łewisij pa' Intata in jiyehisij qu' jint'anipji' ekewe'en qe ta'łets ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo.*

⁵⁸ Qa hik ta'łijupi' yejefets, me'nt'unhetilijha in łijayani'ł. Hasu'uj pa'qu' naq'ayinilij. Me'neni'łi'ha qu' ithayi'yi'łi'm ha' Yatsat'ax'inij, łenikfe'li'łets in weju'łij in ł'ithayi'yi'łi'm ha' Yatsat'ax'inij.*

16

Pe' ewi'łyenikii t'ejuyets pe'yijayan pa' Jesús i'ni' pa' Jerusalén.

¹ Hane'ej qa' henfeli'ł e'm ka' łenq'ika'atijijii in t'ejuyets pe'qu' ewi'ł eni'łi'kii qu' net'ejuyets hekhewe' inefefetsipji' pa' Intata i'ni' ha' Jerusalén. Qa hisu'un qu' hik eqfenyejeji'łij iye ka' hit'ijets qu' łeqfenyejeji'ij he' week łe'łijtsitjiyits

---

* 15:53 Pr 31:25; 1P 1:18 * 15:54 Mt 23:24 * 15:56 Ro 4:15; Ga 5:4 * 15:57 1Jn 5:5 * 15:58 Mr 14:6; Ga 3:10; Stg 2:14-26

hekhewep inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ha' sehe' Galacia.*

² Qa yamji'jets na'aj yojo neŭu na'aj semana (domingo), qa week ewifei ekheweli'ŭ qu' eqetheni'ŭfik'i pe'ye' pe'qu' ithayifkineli'ŭ qa' aqsi'ji'ŭ, hats'inha qa' nite' ant'ayi'ŭik'i qu' natsamtaxi'ŭ ei.*

³ Qa qu' natsamtaxi'ŭ ei pekhewe' qu' ku'mi'ŭhiji' qu' neka'xii ha' Jerusalenii pekhewe' ewi'ŭŭ l'eniti' l'astai qa' hika' a'm pa'qu' witfaakanek'e.*

⁴ Qa qu' isu'uni'ŭ qu' yakha'ye' iye qu' hak, qa yijts'eyek'e.

⁵ Mexe qu' hojohonii hatse' ha' sehe' Macedonia, qa' hikha' hata'li' qu' natsami'ŭ ei.*

⁶ I'nŭi' qu' mexe l'ajij qu' ha'ni'ŭ etji', axe'm qu' nats'ape'eŭ etji' ipŭu'ui qu' nanaxijik'i pa'qu' lop'e, hats'inha qu' ŭeke'ye' qu' etsi'feni'ŭ iye pa'qu' hakji' iye.

⁷ Qe nite' hisu'un qu' l'aje'ŭi'ij qu' k'eweni'ŭ, qe hisu'un yijat'ij qu' les nats'ape'eŭ etji' qu' ŭexke'yi'ij pa' Yatsat'ax'inij aka'an.*

⁸ Qa ha'neli'ij qa mexe qu' ya'mane' eku'ni' ha'ne Efeso yamijii qu' nanaxtaxijik'i pa' ŭe'wis neŭu Pentecostés.*

⁹ Qe mexe qi pa' yithayijkit qu' henfel ke' ŭe'lijei pa' Intata, qa olotstax iye nekhewe' l'ejuihifetstaxij iye eke' ŭe'lijei pa' Intata.*

---

* **16:1** Hch 11:30; 2Co 8:4; Ga 1:2   * **16:2** Mt 28:1; Mr 16:9; Lc 24:1; Jn 20:1,19; Hch 20:7; 2Co 9:1-5   * **16:3** 2Co 8:16-22; Mt 23:37; Hch 8:1   * **16:5** Hch 16:9   * **16:7** Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17   * **16:8** Ef 1:1; Ex 34:22   * **16:9** Col 4:3

10 Qu' nanamtaxi't ei ha' Timoteo, jeli'tets qu' nanamtaxi't ei, qe lakha' iye t'ithayi'yi'm pa' Intata in yijunye'jek.*

11 Qa hik ta'hijupi' ekheweli't qu' hasu'uj pa'qu' nuten hakha'an. Iftits'ilijets yijat'ij qu' ham peyi'ijkii qu' netpilyii iye qe hats honotki'ik'ui qa week iye he' lijts'eyek inejefetsipji' pa' Intata.*

12 Qa hakha'le inejefe Apolos, qa hats qi in hisu'untax qa k'iyintaxijets qu' ninji'witsheni't ei qu' lijts'eyek'e hekhewep inejefetsipji' pa' Intata, qa ha' Apolos qa mexele nite' nikheyu' hane'ej, qa i'nk'ale qa' ninji'witsheni't ei qu' leke'ye'.*

13 Jeli'ikiiha, it'unheti'tha pa' nite' eqekuyejeji'hij. Hasu'uj a'walxalitsi'il, et'uniitsi'ittha' yijat'ij.*

14 Week pe'qu' aqsiilijkii nata'tets in l'ineqsu'uni't.*

15 Hats lenikfe'li'tets ha' Estéfanos qa week he' telits in hikhe' yojo in yijayan ha' Jesús in i'ni' ek nakha' sehe' Acaya. Qa lekhwel qi in yisu'unija in yi'fen qa yithayiki iye hekhewe' tek'enets ha' Jesús. Qa hik ta'hijupi' yejefets,*

16 k'iyini'hij ewets qu' ek'eni'tets pekhewe' qu' hik lunyejeje' enewe'en, qa week iye pe'qu' ninqi'fenij aka' wit'ithayijkit.

17 Qi in tsi'sinheti'mkii in namyii na' Estéfanos, qa na' Fortunato qa na' Acaico iye, qe lekhwel yaqsiijkii ka' ekheweli't nite' leke' qu' aqsiilijkii kakha'an in namyii.

18 Lekhwel yiselelitju' pa' yitawe'j qa ekheweli't iye yiselelitju' iye pe' atawjetsi't. Iwqinheti't

---

* **16:10** Jn 5:17; 2Jn 8 * **16:11** Lc 18:9 * **16:12** Tit 3:13 * **16:13** Jud 3 * **16:14** 1Co 13:1 * **16:15** Lv 2:12; Hch 18:12

pakhape' iye qu' hik lunye'je' enewe'en.*

19 Week he' witlijtsitjiyits yijayan ha' Jesús i'ni' ha'ne sehe' Asia wetfeli't ei. Ha' Aquila qa ke' lewhe'ye' Priscila, qa week he' not'axjijii ke' letsi' qa telijtsiiji'jii pa' Intata qi in wetfeli'lij ei iye ka' hii ha' Yatsat'ax'inij.*

20 Week ene' hane'e'in inejefetsipji' wetfeli't ei. Mewetfeli'lij wetju'lkii aka' hiiji' ha' Yatsat'ax'inij.*

21 Yakha' Pablo. Yakhaa'ija in hika' ha'ne f'aka'the'ju' ha'ne witfaakanek,*

22 pa'qu' nite' nisu'une' ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa na'nipji' pa' u'ax hatse'. ¡Yatsat'ax'inij yape etpilju' (Maranata)!

23 Ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il ewetskii.*

24 Pa' yeqsu'unka'x qu' na'ni't ejupkii in hijayani't ha' Jesucristo. Hik aka' qu' lunye'je' (Amén).

---

* **16:18** Sal 51:12; 1Ts 5:12   * **16:19** Ro 6:5; 16:3-23; 2Co 13:12; Fil 4:21-22; Col 4:10-15; Flm 1:23-24; 1Ts 5:26; Hch 6:9; 18:2   * **16:20** 2Co 13:12   * **16:21** 2Ts 3:17   * **16:23** 2Co 13:13; Ga 6:18; Fil 4:23; Ef 6:23-24; Col 4:18; 1Ts 5:28; 2Ts 3:18

INTATA LE'LIJEI
New Testament in Maka

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maka

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Maka

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
9c3673e4-2b93-51ec-8ba3-aac5c1cd65b0